

Sinemanın gülüşü

kültür-sanat sayfa 13

Ekolojik Yaklaşım

ekolojik bakış sayfa 16

Küresel Çapta Tartışma Yerel Düzeyde Çözüm

röportaj sayfa 20

'BAŞKA BİR DÜNYA MÜMKÜN'

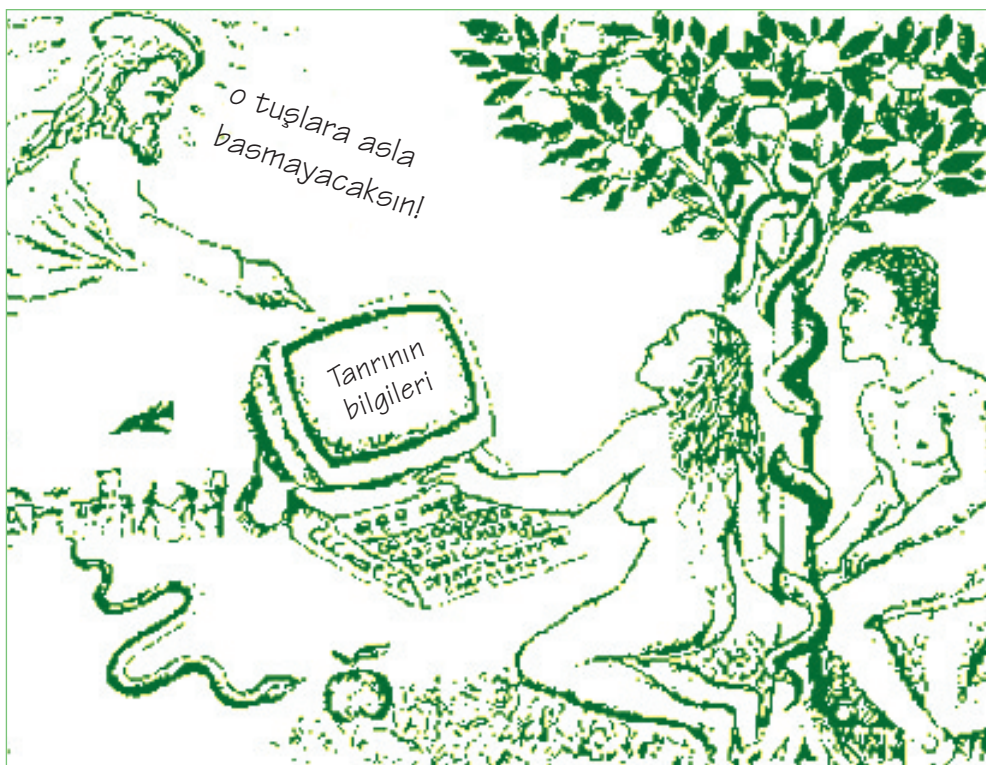
DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ, 8 Mart'ta Brezilya'da başladı. 17 Ekim 2005 tarihinde Burkina Faso'da son bulacak. Kadınlar, "yoksulluğa ve kadına karşı şiddete son" sloganı ile yürümeye devam ediyorlar. Dünyanın her bir yerinden bir yamanın eklendiği küresel yorgan ise sembolleri... Kadın Yürüyüşü, küresel kadın mücadelesinin önemli bir adımı. 'Başka bir dünya mümkün' diyor.

sayfa 3

EMEĞİN KADINLARI! Çalışmanın insanı güçlü kıldığına inanarak, emeklerini veriyor, büyük bir sorumluluk ile işlerine sarılıyorlar. Her birinin hikayesi farklı, buldukları noktalar ise ortak. Karşılığını alamazlar da, emek harcamanın, kutsal bir iş olduğunu biliyorlar. Mülteci yaşamlarının yanı sıra bir de çalışma yaşamının zorlukları ile karşı karşıya kalan kadınlarımızı anlatmaya çalıştık.

sayfa 5

Gazetemizin ikinci sayısıyla karşınızda olmaktan onur duyuyoruz. Sizler için en iyisini hazırlamanın koşuşturması içinde ortaya çıktı sayımız. Düşündük, yazdık, anlatmaya çalıştık bir ay içinde kadın gündeminde yaşananları... Kadına dair, kadın ile ilgili her şeyi merakla araştırdık. Kimini hep birlikte yaşadık, kimine hissederek ortak olmaya çalıştık... sayfa 3

- ✓ jin û dûrbûn / kurdî sayfa 9
- ✓ cûdatiya cînsiyet / kurdî sayfa 10
- ✓ çîroka berdêlekê / kurdî sayfa 10
- ✓ fezîlet û berjewendîyê / kurdî sayfa 11
- ✓ di azadîyê de israr / kurdî sayfa 11
- ✓ 1 Mei een 'gewone' dag / dutch sayfa 12
- ✓ kadın spor merkezi / yaşam-spor sayfa 19

Bilim erkek egemen zihniyeti boşa çıkarıyor

ABD'nin Harvard Üniversitesi'nde çeşitli tartışmalara neden olan kadın ve erkek beyni üzerindeki araştırmalar, kadınların lehine sonuçlandı.

Kadın ve erkek birbirinden farklı yapıya sahip. Bu bilimsel bir gerçeklik. Ancak köleci dönemde kadınların vatandaş statüsünde bile yer edinmemesinin, feodalitenin kadını eksik etek kılmasının, kapitalizmin cinsel metaaya dönüştürmesinin bilimsel bir gerçekliği ifade etmediği bir gerçeklik. Birçok bilim adamı(?) kadınların erkeklerden zeka olarak daha düşük bir yapıya sahip olduğunu ispatlamakla zaman harcadılar. Politikacılar da boşa harcanan bu vaktin, boş verilerine dayanarak kadının siyasetten anlamaacağı ileri sürdüler. Böylece kadın, yüzyıllar

boyunca siyasetten dışlandı. Bilimsel tüm veriler, kadının ev içi işler dışında beceri kabiliyetinin olmadığını gösteriyordu(?)

Ancak yapılan bilimsel araştırmaların da ortaya koyduğu gibi, eşit ortamlar yaratılması halinde kadınlar da bilimsel alanda son derece başa-

lıklı olabilirler. ABD'nin Harvard Üniversitesinde çeşitli tartışmalara neden olan kadın ve erkek beyni üzerindeki araştırmalar, kadınların lehine sonuçlandı. Michigan Üniversitesi sosyoloji profesörü Yu Xie'nin araştırmasına göre, kadınlar bilim merkezlerinde erkeklerden daha başarılı olabilecek bir kapasiteye sahip.

Araştırmalara göre kadınların bu alandaki başarısızlığının nedeni, erkeklerin kadınlar için söylediği 'anlamazlar' yaklaşımı. Kadın ve erkek arasında yaratılan farklılaştırmanın erkek zihniyeti tarafından geliştirildiğini ortaya koyan bu araştırma toplumdaki cinsiyetçi mantık yapısını da gözler önüne seriyor.

Yüzyıllar öncesinden bugüne gelen egemen mantığın kadına biçmeye çalıştığı rolü artık bilimsel araştırmalar da deşifre ediyor.

New York

2. Festivala Jinan Frauen Festival

Kültürel ve sanatsal aktiviteler

Sark Çadır ve Dengbejler Öymen Kadın Ressamların sergileri
Ekoloji ve Kadın konulu panel
Kadın kafası ve el sanatları sergileri
Fotoğraf sergisi

Program:

Rojda Selda Bağcan
Bener ve Gulistan
Nijmen Abdullah
Dezz.Deniz (Hiphop)
Filiya İradi (Alman Kadın Müzik Grubu)
Yunan Dans Grubu
Sarya Tiyatro Grubu
Konuşmacılar ve Mesajlar

**-Ji bo Çhaneke Demokratik-Ekolojik Jin Aşti Ò E daleté dixwazin
-Frauen wollen Frieden und Gerechtigkeit – für eine Ökologisch – demokratische Welt-**

**Datumi 18. 06. 2005, 10:00 Uhr
Orti Amphitheater ,Grothussstrase 201, 45883 GELSENKIRCHEN**

Cep'ler gorillerin sonunu getiriyor

Yaşamımızın ortağı, her an birileri tarafından izleniyor, yada birilerinin denetimi altında olduğu hissi veren teknoloji harikası

cep telefonları? Bu gün için hayatımızı kolaylaştırdığını düşündüğümüz ama yarınımıza vaat ettiklerini hiç bilmediğimiz, hatta merak bile etmediğimiz cep telefonları.

İleri teknolojinin ürünü küçük ve hafif olan, üretimi için nasıl bir kaynağa ihtiyaç olduğunu bilmediğimiz, cep telefonlarının üretimi Afrika'da bazı hayvan nesillerini tehdit ediyor. Cep telefonları ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan koltan minerallerinin çıkarıldığı Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde gorillerin sayısı hızla azalıyor.

Goril sayısı 500'e düştü

Bölgeye maden çıkarmak için akin eden büyük nüfus, gıda ve farklı kaynaklara duyduğu ihtiyacı

karşılmak için bölgede yaşayan canlıları ve özellikle soyları tükenmekle yüz yüze olan dağ gorillerini etleri için avlıyorlar.

BM'nin bu konuda çıkardığı raporun sonucuna göre, 6 yıl önce bölgede sayıları 8 bin civarında olan dağ gorillerinin sayısı hızla azalırken bugün 500'e kadar düşmüş bulunmakta.

Yüzlerce çocuk işçi çalıştırılıyor

Ayrıca ulusal parklarda yasadışı koltan madeni işletmeciliğinde çevre ve güvenlik koşullarına uyulmadığı da söz konusu raporda vurgulanan diğer noktalar arasında. Paramiliter güçlerin ellerinde bulunan koltan madeni işletmeciliğinde çok sayıda çocuk ve köle işçi çalıştırılıyor. Ayrıca akarsu yataklarındaki madenlerin çökmesi ile yüzlerce madencinin yaşamını yitirdiği ise ön plana çıkan önemli noktalardan bir diğeri.

BM raporunda, koltan ticaretinin

savaşın motoru olduğu ve tüm tarafların bu madeni kendilerine kaynak yaratmak için kullandıkları belirtildi.

Cep telefonları doğa düşmanı

BM raporuna göre, çamaşır makinesi, buzdolabı gibi ev eşyalarının üretimi için harcanan fosil yakıt, bu eşyaların ağırlıklarının en fazla iki katı olurken, bilgisayarlar ve cep telefonları gibi cihazlar için harcanan miktar ağırlıklarının on katına ulaşılıyor. Bu cihazların üretiminde kullanılan koltan maddesinin elde edilmesi sırasında doğaya verilen zarar ise akıllara durgunluk veriyor.

Koltan madeni cep telefonlarında voltajı düzenleyen ve enerji depolamaya yarayan kapasitörlerin yapımında kullanılıyor. Dünyadaki koltan rezervlerinin yüzde 80'inin bulunduğu yer de, son on yıldır savaşın sürdüğü ve giderek yayıldığı Orta Afrika'daki Kongo Demokratik Cumhuriyeti.

Tüketici bilinçlenmeli

Çevre ve sivil toplum örgütleri doğanın bu büyük tahribatlarının önüne geçebilmek için tüketicilere önemli bir rol düştüğünü belirttiler. Tüketicilerin ileri teknoloji firmalarına baskı yapıp, onları koltan maddesini kullanmaktan vazgeçirmeleri için çağrıda bulundu.

Sadece ABD'de geçen yıl 50 milyon civarında cep telefonunun çöpe atıldığı kaydediliyor. ABD'de tüketici bir cep telefonunu 18 ay kullanıyor ve telefonlar atıldığında çoğu çalışır durumda oluyor. Çevre örgütleri koltan maddenin neden olduğu ekolojik, sosyolojik etkilerin ortadan kaldırılması için bir cep telefonunun en az 3 yıl kullanılmasını öneriliyor. Aksi takdirde BM raporunda belirtildiği gibi, "Doğu Kongo'daki dağ gorilleri, savaşın, insanın açgözlülüğünün ve yüksek teknolojinin kurbanı olarak soyları tükenen ilk büyük maymunlar" olacak.

Haber Merkezi

40 yıllık hatırın öyküsü

Batı kültürünün vazgeçilmez içeceği kahve. Ortadoğular için ise bir fincanı 40 yıllık hatıra eşdeğer. Peki nedir kahveyi bu kadar vazgeçilmez kılan. Kim bilir... Kimi zaman unutulmaz sohbetlerin tartışmasız ortağı, kimi zaman insanın kendi yalnızlığıyla buluştuğu anın tek şahidi. Bazen sabahın erken saatinde işe, okula, doktora vb.. yetişmek isterken uyanmak için yudumlanan yorucu bir günün ilk tadı.

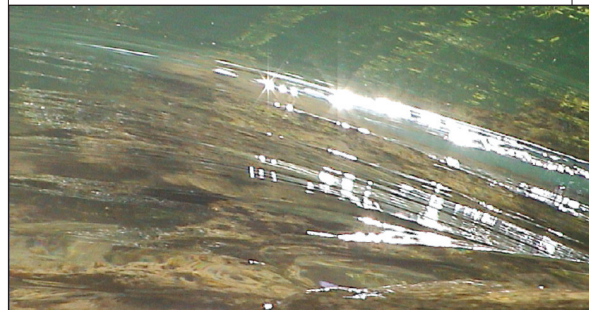
Hiç durup düşündünüz mü, bu kadar içli dışlı olduğumuz kahve hayatımıza nasıl girdi? Kahvenin hayatımıza girmesi

ile ilgili anlatılan çok değişik hikayelere rastlamak mümkün. Bunlardan en bilineni ise Kaldi adında bir çobanın gezerken uyuklayan keçilerini götürdüğü bir yaylada keçilerin yediği bir ottan sonra aniden canlanmasını görmesi ile başlar. Tanık olduğu bu

olay Kaldi'nin geri kalan yaşamına damgasını vurur. Şahit olduğu olayı bir de kendisi üzerinde deneyen Kaldi kendisini daha dinç hissetmeye başlayınca bunu çevresi ile paylaşır. Bu tarihten sonra uzun yıllar kahve çekirdekleri çığnenerak veya kırılıp yağla karıştırılarak yenmiştir. Bir tesadüf sonucu kahve çekirdeklerinin 13. yü. da bir yangın sırasında yanmasıyla birlikte bu gün bildiğimiz kahve ortaya çıkmıştır. Arapça "qhwah" Türkçe'de "kahve" Avrupa dillerinde ise "cafe, kofie, coffeé" kelimesi "keşif veren içki" anlamını taşıyor.

Dünyamızdaki su oranı

Dünyamızda yaklaşık olarak 1.260 milyar litre su olduğu tahmin ediliyor. Yeryüzünün yüzde 70'ini su oluşturuyor. Bu su miktarı, kendi içinde sürekli dengeleniyor. Buharlaşan su, yağmur olarak yeniden dünyaya iniyor ve çeşitli biçimlerde denizlere ulaşıyor. Gezegenimizdeki suyun sadece yüzde 1,6'sından yararlanabiliyoruz. Çünkü geri kalanı kutup bölgelerinde buzullar halinde...

Yine içilebilir suyun yüzde 0,36'sı toprağın altında bulunuyor. Yine, yüzde 1,1'i de bulut halinde ya bitkilerin ya da insanın (insan vücudunun yüzde 65'i su) içinde yer alıyor. Yeryüzündeki içilebilir suyun sadece yüzde 0,03'ünü göl ve nehir suları oluşturuyor. Bu da yaklaşık 14 milyar litre tatlı su ediyor.

DUYURU!

Newaşa Jin Gazetesi olarak esas amacımız, gazetemizi tüm kadınların ortak platformu yapabilmek ve hepimizin sesi haline getirebilmek. Ne kadar çok ses sesimize katılırsa, o kadar gur ve kararlı çıkacak sesimiz. Bunun da en güzel ve en doğru yolunun, birlikte çalışmaktan geçtiğine inanıyoruz.

Bunun için; her kadın ve kadını yan yana olmak isteyen her erkek doğal çalışmamızdır. Özgür yaşamda ısrar eden herkes Newaşa Jin'in esas sahibidir. Bizler her okuyucumuzu aynı zamanda gazetemizin gönüllü çalışanları olarak görüyoruz. Bulduğunuz her mahallede, şehirde ve ülkede göndereceğiniz her haber gazetemizi daha güçlü kılacaktır. Bu nedenle herkesi Newaşa Jin'e katkıda bulunmaya ve bulunduğu alanda Newaşa Jin muhabiri olmaya çağırıyoruz.

Gazetemizde yayınlanmasını istediğiniz reklam ve ilanlarınız için telefon numaramız: 00 31 652152768

Gazetemizin ikinci sayısıyla karşınızda olmaktan onur duyuyoruz. Sizler için en iyisini hazırlamanın koşuşturması içinde ortaya çıktı sayımız. Düşündük, yazdık, anlatmaya çalıştık bir ay içinde kadın gündeminde yaşananları. Kadına dair, kadın ile ilgili her şeyi merakla araştırdık. Kimini hep birlikte yaşadık, kimine hissederek ortak olmaya çalıştık, kimine dair bir acı düştü içimize. Dünyanın neresinde olursa olsun, yaşananları kendimizin bile rek ele aldık.

Şiddetin en fazlasına ve en korkuncuna maruz kalan kadınlar, dünya emeğinin fazlasını harcayan kadınlar, dünyada en çok yoksul olan kesim kadınlar, mirastan en az pay alan kadınlar, yasalarla desteklenenler erkek, en büyük adaletsizliğe uğrayan yine kadınlar! Ama bir sitem konusu değil tüm bunlar. Dünyanın dört bir tarafında yükselen feminist dalga, gerçek hak arama mücadelesinin nasıl olması gerektiğini gösteriyor. Her şey daha iyi bir dünya kurmak için, başka bir dünyanın da insanlık için mümkün olduğunu göstermek için...

Kenyalı Gertrude'nin erkekleri bilinçlendirme projesinden, en son Amed'te büyük bir öfke ile izlediğimiz 7 yaşındaki M.T.'nin olayına kadar, Füsün Demirel'in sinema yaşamından mülteci kadınların çalışma koşullarına kadar kadına dair her şeyin ortak bir yerde buluştuğunu hep birlikte göreceğiz yeniden. Belki çok gördük ve yaşadık, hala da yaşıyoruz. Ama her bir görüşümüzde daha fazla yakınlaşıyoruz birbirimize. Bu buluşma için atıyorsa da dünyanın bir çok kıyısında yürekler, daha katedecek çok yolumuz var.

1 Mayıs İşçi Bayramı'ndan toplam en son Amed'te gelişen 7 yaşındaki M.T. olayına kadar bir çok konuyu bu sayımızda ele almaya çalıştık. 1 Mayıs'a ilişkin köşe yazımızla birlikte, kadının emeğini konu alan dosyayı, mülteci kadınlarımızın bir gününü paylaşarak anlatmaya çalıştık.

8 Mart'ta başlayan ve 17 Ekim'de bitecek olan 2005 Dünya Kadın Yürüyüşü'nü, yürüyüşün Türkiye temsilcilerinden Yıldız Temürtürkan ile görüştük. Dünyanın her bir yerinden bir yamanın eklendiği küresel yorgani sembol alan yürüyüş, küresel kadın hareketine yeni ufuklar açmaya devam ediyor. Bu analiz haber ile yürüyüşün tüm ayrıntılarını sizinle paylaştık.

Türkiye'de gelişen ve gündeme damgasını vuran, önu alınmazsa halkları birbirine düşman edecek pozisyona bile gidebilecek milliyetçi dalganın değerlendirmesine perspektif sayfamızda yer verdik.

Yine dünyanın hemen hemen her yerinde şiddetin her türlüşünüz kalmaya devam ediyor kadınlar. Bu sayımızda, Kürtçe sayfamızda berdel ve şiddetin yasalarla da desteklendiği ülkeleri konu alan yazılarla bu konuyu gündemde tutmaya çalıştık.

Araştırma sayfamızda güncelin dışına çıkararak, yaşamımızdan bir parça olan kozmetiğin tarihini araştırdık. Kökenlerinin Mezopotamya'ya kadar dayanan bu konuyu beğeniyle okuyacağınızı umuyoruz.

Her sayfasını; farklı dünyalara ulaşabilmenin umudu, ufkumuzu okyanuslar ötesine taşıyabilmenin heyecanı ile ele aldığımız Mayıs sayımızı sizinle paylaşıyoruz.

Kadın emeğinin de bir gün hak ettiği yere ulaşacağını inancı ile mücadelemize devam ediyoruz. Tüm kızkardeşlerimizle ortak ruh içinde yaşayacağımız günlerin hayali yüreğinizi ısıtsın!

Yeni bir sayıda yeni umut ve güzelliklerle buluşmak dileğiyle...

Özgür yaşamda ısrarımız sürdükçe varız.

Dünya Kadın Yürüyüşü Türkiye İnisiyatifi içinde yer alan kurum ve kuruluşlar ise şöyle: KA-DER, Uçan Süpürge, Kadın Dayanışma Vakfı, Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı, KASAİD, EKB, Demokratik Özgür Kadın Hareketi, Kadın Tiyatrosu, Üniversite Öğrencisi Kadınlar, Ankara Kadın Kooperatifi Girişimi, KESK, DİSK, TMMOB, Halkevleri, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, 2 Temmuz Pir Sultan Abdal Vakfı, TAKSAV-Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat Vakfı, Ankara Gençlik Merkezi, İnsan Hakları Derneği, Uluslararası Af Örgütü.

Küresel feminist mücadele

Dünya Kadın Yürüyüşü Türkiye İnisiyatifi temsilcilerinden Yıldız Temürtürkan; dünyayı kurtarmak adına kadın önceliklerinin geçmişte feda edildiği gibi, feda edilemeyeceğini söyledi. Temürtürkan, kadının hayatının değiştirilmesinin yolunun dünyayı değiştirmekten geçtiğini de vurguladı.

Dünya Kadın Yürüyüşü Türkiye İnisiyatifi Temsilcilerinden Yıldız Temürtürkan gazetemize verdiği demeçte, 21. yüzyıl başlangıcında, toplumu temelden dönüştürme mücadelesinde iki önemli eylem yaşandığını söyledi. Bunlardan ilkinin Dünya Kadın Yürüyüşü, ikincisini de Dünya Sosyal Forumu olarak nitelendirdi.

"Kadın hareketi yani feminizm, geçtiğimiz 30 yılda dünyada en fazla dönüşüm geçiren ve doğrusunu söylemek gerekirse en dinamik toplumsal harekettir" diyerek Temürtürkan 1970'lerden bugüne kadın hareketinin uluslararasılaştığını; farklı ve hiyerarşik olmayan bir gelişim seyri izlediğini kaydetti. "Kadın hareketi neoliberal ve sağcı güçlerin ilerleyişine karşısında, kadınların direnişini küresel olarak ifade edebilmek üzere eyleme geçti" diyen Temürtürkan, Dünya Kadın Yürüyüşü'nün; yoksulluğa ve kadına yönelik şiddete karşı oluşturduğu küresel feminist eylem ağıyla, baskıcı sistemlerin (ataerkil, ırkçılık ve kapitalizm) kadının hayatını ve dünyasını metalaştırmasına karşı bir tepki olduğu vurgusunda bulundu.

Dünya Kadın Yürüyüşü başka toplumsal hareketlerle ittifaklar yaparak, feminist analiz ve eylemlerin etkisini arttırdığını söyleyen Temürtürkan "Feminizm bir düşünce tarzı, bir sosyal hareket, bir alternatif ve dünyayı anlamak için başka bir perspektiftir" diyerek, bugün feminizmi, yalnızca bir eşitsizlik edebiyatına ya da iktidardan faydalanma, hakkını elde etme çabasına indirgenmenin artık mümkün olmadığını altını çizdi. Temürtürkan amaçlarının; tabanda faaliyet gösteren kadınları, ortak amaçlar etrafında harekete geçirmek olduğunu söyledi.

Kadın önceliklerimizi feda etmeyeceğiz

"Başka bir dünyanın yaratılması için gerekli ilkeleri tanımlayan bir Kadın Şartı hazırlama fikrinin, alternatiflere duyulan acil ihtiyaçtan doğdu" diyen Temürtürkan, yürüyüş boyunca yapılacak yorganın, kadınların hayallerini dokuduğu motiflerin birleşiminin zenginliğini ifade edeceğini söyledi.

"Dünya Yürüyüşü'nden bahsedilince, bir grup kadın elinde çantayla dünya turuna çıkacak ve gittiği ülkelerde eylemler yapılacak zannediliyor. Oysa Dünya Yürüyüşü bir bayrak yarışı gibi elden ele geçiyor" diyen

Temürtürkan; yürüyüşle, komşu ülkelerin kadınları arasında iletişim köprüleri ve dostluklar kurulduğunu, aynı davada kızkardeş-yoldaş olduğunu vurguluyor. "Öyleyse ütopyalardan bir dünya yaratmak mümkün! Ve biz bunu yapacak güçteyiz. 21. yüzyılda devrimci bir güç olarak sahneye çıkıyoruz" diyerek sözlerine devam etti.

Dünyayı kurtarmak adına yine kadın önceliklerinin feda edilmeyeceğini de belirten Temürtürkan, kadının yaşamını değiştirmesinin yolunun dünyayı değiştirmekten geçtiğini, feminizmin klavuzluğu ve kadınlar olmadan başka bir dünya kurmanın mümkün olmayacağını belirtti.

Türkiyeli kadınlar; özgürlükte kararlı

Dünya Kadın Yürüyüşü Türkiye İnisiyatifi, yürüyüşün Türkiye'de anlamını bulması amacıyla bir süredir faaliyet yürüttüğünü de söyleyen Temürtürkan sözlerine şöyle devam etti: "2000 yılı kampanyasına kıyasla daha katılımcı ve yaygın bir çalışma yürüttüğümüzü söyleyebiliriz. Ortak çalışma kültürünün oluşması bizim en önemli kazanımımız olacaktır. 9-10 Mayıs'ı yani Küresel Yürüyüşün Türkiye'ye ulaşacağı ve küresel yorgana kendi motifimizi ekleyeceğimiz günü heyecanla bekliyoruz."

Mali olanaksızlıklara karşın Türkiye'nin dört bir yanından İstanbul'a gelmek için gayret gösteren çok sayıda kadının olduğuna dikkat çeken Temürtürkan, "Eşitlikçi, özgür, adil, dayanışmacı ve barışçıl bir dünya kurma yolunda kararlılığımızı göstereceğiz" dedi.

Türkiye çapında yapılacak etkinliklerin 17 Ekim'de Ankara'da sonlandırmayı planladıklarını vurgulayan Temürtürkan 2005 eylemleri 17 Ekim'de sonuçlanacağını da söyledi. Dünya Kadın Yürüyüşü'nün küresel bir kadın hareketi olarak yeni ufuklar açmaya devam edeceğini de Temürtürkan sözlerine ekledi.

Avrupa'da yaşayan Türkiyeli kadınlara da seslenen Temürtürkan Avrupa'da yaşa-

yan Türkiyeli kadınların ilgi ve desteğini değil, yeni bir dünya kurma sürecinde yerini almasını beklediklerinin altını çizerek "yanımızda boşluğunuzu hissediyoruz" şeklinde konuştu.

Yürüyüş 8 Mart'ta Brezilya'da başladı

8 Mart'ta, Dünya Kadın Yürüyüşü üyesi kadınlar dünyanın her yerinde İnsanlık için Küresel Kadın Şartı Brezilya'nın Sao Paulo kentinde açıldı. 40 bin kadın sokakları doldurup, eşitlik, özgürlük, dayanışma, adalet ve barışın egemen olduğu bir dünya yaratmak arzusunu kuvvetle haykırdı. Dünyanın başka bölgelerinden kadınlarla birlikte kırkyama yorganının ilk karesi yapıldı. Gösteride aynı zamanda Brezilya'nın taleplerine, özellikle sağlıklı koşullarda ücretsiz ve kolay ulaşılabilir kürtaj hakkına ağırlık verildi.

8 Mart Brezilya'da başlayan Dünya Kadın Yürüyüşü; Arjantin, Paraguay, Bolivya, Peru'da gerçekleştirdikleri yürüyüşle Latin Amerika'daki toplumsal adaletsizlik protesto edildi ve 2 Nisan'da Dünya İnsanlık için Küresel Kadın Şartı Kolombiyalı kadınlara iletildi. 7-9 Nisan tarihinde ise Haiti'den geçen Dünya yürüyüşü, 9-10 Mayıs tarihinde Türkiye'den geçecek. Böylece Kanada'nın Quebec Eyaletinde Amerika turunu tamamlayan Dünya Yürüyüşü Avrupa kıtasına adını Türkiye'den atması olacak.

17 Ekim 2005 tarihinde Burkina Faso'da son bulacak olan Dünya Yürüyüşü Burkina Faso'ya ulaştığında Şartın dünya turuyla birlikte Küresel Dayanışma Yorganı da tamamlanmış olacak.

Şiddet
Kader mi?

Kadına dair

Vildan
Dirik

Bir gün kapılarını çaldığım üç bayan arkadaşımı yüzleri ve bedenlerinin görebildiğim yerlerini morarmış olarak karşımda bulduğumda bunun ne acı bir tesadüf olduğunu düşünmüştüm. Aynı günde üç ya da kim bilir kaç kadın dünyanın neresinde, yaşı, ulusu, dini, kültürü, gelir seviyesi ne olursa olsun aynı yazgıyı paylaşıyordu. Dilimiz alışmış yazgı diyoruz diğer bir deyişle kader. Peki kader sözcüğünün karşılığının olmadığı toplumlarda ya da tarihi dönemlerde kadına şiddet yok muydu? Yoksa önce kadere bulup sonra şiddeti mi icat etti erkek oğlu?

Size de tuhaf gelmiyor mu? Toplumun yarısını oluşturan bir cins diğer yarısını oluşturan cinsin icat ettiği bir sözcükle yüzyıllardır başını eğmiş, diğer bir sözcükle de başını kaldırmamış diye ezilmiş... Kader ve şiddet, ne kadar da uyumsuz görünüyorlar ilk bakışta oysa ki. Biri kabulü, baş eğmeyi, zavallılığı simgeliyor, diğeri insan dışılığı, zulmü, acıyı. Ama dikkatle bakarsanız arada bir fark olmadığını görürsünüz. Şimdi nereye bakalım diyebilirsiniz, tam içine bakın sözcüklerin, anlamlarının bırakında içerdiklerini bir düşünün. Örneğin şiddet deyince hemen akla vurma, kırma dayanın her türlü ya da işkenceler gelir değil mi? Öte yandan tüm bunları kapsayan şiddet kavramının uygulanmasının özellikle de kadına uygulanmasının kader diye beyinlere kazındığı, kadının yüzyıllarca bunu kader sayıp sineye çektiği "erkektir döver de sever de" anlayışıyla günlük yaşamının bir parçası olarak gördüğü pek düşünülmez. Ya da tam tersi kader denildiğinde "alınma ne yazılmışsa onu çekerim" dışında akla pek bir şey gelmez. Oysa ki bu sözcükte ne acılar, cinayetler, gencecik yaşamların son bulması kısacası ne şiddetler barınır. Erkek egemen anlayışın ürünleri olan bu iki sözcüğü salt kaba şiddet ya da alın yazısı olarak ele almak elbette doğru olmaz, ezilen halklar şiddetin her türüsüne maruz kaldıklarında da sahnede "kader" mutlaka olacaktır, sınıflı toplumlarda da ezilen sınıfın durumu "kader" ile açıklanacaktı. Bunlar bir yana benim asıl konum kadın-kader-şiddet ya da daha yalın bir deyimle kadın ve dayak.

Acaba kaçımız annemizi dayak yerken görmemişizdir, anamız en yakınımız, diğer bir yakınımız olan babamızdan dayak yerken ağlayıp korkudan saklanmayan ya da anasını kurtarmak isterken dayaktan nasibini almayan kaç kişi vardır aramızda. Çaresizlikten sadece bakışlarına öfke biriktirip yıllarca o sahneleri aynı öfke dolu bakışlarla hatırlayan kaç yetişkin çocuğuz. Belki de o günlerde ben annem gibi dayak yemeyeceğim diye kendine söz verenlerimiz bugün kim bilir aynı durumdadır. Nereden bakılırsa bakılsın, bilim, teknik ne kadar gelişirse gelişsin, modern dünya, kadına sözüm ona yığınla imkanları sunadursun günümüzde kadın kaba deyimle hala dayak yiyor, şiddetin her türüsüne (gerek eşinden, gerek erkek egemenlikli sistemden) maruz kalıyor. Bu benim kaderim değil diyebilen, buna karşı çıkan, ya da karşı çıkabilme olanakları bulan o kadar az kadın var ki. Şiddete uğrayıp ta bunu açıklama cesaretini göstermek, bunun için baş vurabileceği bir kuruma gidebilmek tabii oda bulunduğu yerde varsa (çünkü böyleles kuruluşlar özellikle de Türkiye de parmakla sayılacak derecede az) kadınlarımızın çok azının gösterebildiği bir yaklaşım. Kadına yönelik şiddetle ilgili sayısal rakam vermek de zor, çünkü hala özellikle de aile içi şiddet gizlenmesi gereken, (aile içinde olur böyle şeyler) denilerek normalleştirilen bir durum ne yazık ki.

Tüm bunlar bir yana sadece kaba şiddet olarak açıklayamayacağımızı söylemiştik ya, birde bunun psikolojik, ekonomik, sosyal şiddet boyutu da var. Örneğin kaba dayak yememek te ruhsal yönden yıpratılmak, düşüncelerimizin dikkate alınmaması, herhangi bir işte çalışmadığımızdan dolayı değer verilmeyip maddi olarak bağımlı kılınmak, her türlü sosyal kültürel aktivitelere uzak tutulmak şiddet değil de nedir? Belki bugünden yarına hemen düzelen şeyler değil ama öte yandan şiddeti üreten egemen anlayışın dünyayı ne hale getirdiği ortada! Hatırlatalım; bir gün o zulüm sizi de boğar, savaş meydanına gevirdiğiniz dünya diğer bir deyişle doğanın intikamından kaçınmanız olası mı? Tekrar vurgulamak istiyorum ki: Dayak-şiddet bizim kaderimiz değil. Kendimizden başlayarak şiddetin her türüsüne "hayır" diyebilmek ilk ve en önemli adımdır. Bu adımı hep birlikte atabilmek, alınyazımızı masmavi gökyüzüne özgür ve eşit en önemlisi şiddetten uzak, gökkuşağının tüm renkleriyle kendimiz yazabilmek dileğiyle...

vildan.dirik@freenet.de

Feministler meclis yolunda

İsveç'te Feminist İnisiyatif, geçen Nisan ayında yaptığı basın toplantısı ile seçimlere katılma stratejisini açıkladı.

İsveç'te uzun zamandan beri tartışılan ve daha kurulmadan gelecekteki seçimlere damgasını vuracak gibi görünen Feminist İnisiyatif Derneği'nin (FI), iktidar ortağı Sol Parti'nin eski başkanı Gudrun Schyman'ın da aralarında bulunduğu beş dernek yöneticisi, basın toplantısı düzenledi. Toplantıda, ırkçılık karşıtı feminist bir oluşum olduklarını dile getiren yöneticiler, gelecek seçimlere katılma stratejilerini basınla paylaştı.

Bir parti programının ortaya konmadığı ve parti liderinin açıklanmadığı basın toplantısında dernek yöneticileri, kendilerine şimdiden destek veren kişilerin bu oluşumu şekillendirmede ve yönetmekte de söz sahibi olacaklarını belirterek, ataerkil örgütlenmeye

karşı bir yapılanma olacaklarını ve bu nedenle belki de parti lideri olmaksızın yollarına devam edebileceklerini ifade etti.

Farklı kadın ağlarının bir araya gelerek kadınların sorunları ile ilgili uzun süreli toplantılar yaptığını ve bunların sonucunda gün ışığına çık-

tıklarını sözlerine ekleyen Schyman, oluşumun ırkçılık karşıtı ve feminist olduğunu, ancak, "kadın partisi" olarak tanınmak istemediklerini sözlerine ekledi.

Basın toplantısının hemen ardından yapılan Temo kamuoyu araştırmalarına göre, hemen seçimler yapılırsa, FI ve

Schyman oyların yüzde 7'sini alarak en az 25 feministle Meclis'e girebilecek. Araştırmaya göre, FI oluşumunun skandallarla sarsılan Sosyal Demokrat hükümete karşı hoşnutsuzluğun arttığı bir dönemde ortaya çıkması doğru bir zamanlama.

Hükümetin, kadınları daha fazla etkileyen işsizlik, hastalık sigortası gibi konulardaki başarısızlığının ve hükümeti destekleyen Sol Parti ile Çevre Partisi'nin bu başarısızlığa ortak olmasının oluşumun gelişmesine hız katacağını ortaya koyan kamuoyu araştırmasına göre, siyasi partilerin, bütün politikalarını yeniden gözden geçirmesi ve eski seçmenlerine yeniden ulaşmanın yolu bulması gerekiyor.

Stockholm

Sanal dünyada pazarlama

İnternette, potansiyel Rus gelinleri tanıtmak için 1,5 milyon site mevcut.

Bir sektör haline dönüşen internet üzeri evliliklerde sıra, Rus kadınlarında. Farklı şirketler internette kurdukları sitelerde, evlenilecek Rus kadınları tanıtmaya koyuldu. Öyle ki, arama motorlarına "Rus gelin" sözcüklerini yazdığınızda 1.5 milyon-

dan fazla siteyle karşılaşabilirsiniz. Sitelere en çok ilgi Avustralya'dan. Avustralya'da Ruslar'la evlenen erkeklerin sayısı 1 yıl içinde 7 katına çıktı.

Sitelerde Rus kadınlarının özellikleri bir bir sıralanıyor. Bu özellikleri okuduğunuzda

şaşırmamak mümkün değil. Kadınların hemen hemen hepsi üniversite mezunu ve hepsi de en az iki dil biliyor. Farklı dillere, farklı mutfak yemeklerine ve farklı felsefelere meraklılar. İyi bir eğitimin ve iyi bir mesleğin Rus kadınları için şart olduğu da tanıtım yazıları arasında. Bu özelliklerle, yapılan iş birbirine oldukça tezatar görünüyor. Ancak bu ger-

çeklik bir kez daha reel sosyalizmin kadın üzerindeki tahribatını gözler önüne seriyor. Zaten tanıtım yazılarında en başta yer alan, Rus kadınlarının feminizme maruz kalma-dıklarının belirtilmesi.

Arabistan'da zorla evlilik yasaklandı

Saudi Arabistan'daki üst düzey din adamları, kadınların zorla evlendirilmesini, İslam'a aykırı olduğunu gerekçesiyle yasakladı. Ülkenin en yetkili din adamı, Baş Müftü Şeyh Abdülaziz el Şeyh, yasağı bizzat açıkladı. Şeyh, kızın babası bile olsa, kadını evliliğe zorlayan kişinin fikrini değiştirene kadar hapis yatacağını söyledi. Arabistan'daki evliliklerin büyük bölümü görücü usulü ile yapılır ve medyaya göre, yarısı boşanma ile noktalanıyor.

Saudi Arabistan'da evlilik öncesinde arkadaşlık hoş karşılanmıyor, kadınların erkeklerle bir araya gelmesine ve araba kullanmalarına izin verilmiyor. Bu ülkede son yerel seçimde kadınların oy kullanmasına izin verilmedi, ancak bundan sonraki seçimde kadınlara oy hakkı vaat edildi.

Riyad

Kadın yöneticiler daha başarılı

İskoçya'da yapılan bir araştırma kadınlar tarafından yönetilen şirketlerin erkekler tarafından yönetilenlere oranla daha başarılı olduğunu ve kadınların şirketlerine daha fazla para kazandırdığını gösterdi.

'Small Business Research Trust' tarafından İskoçya'daki 12 bin küçük ve orta ölçekli işletme üzerinde yapılan araştırmaya göre kadınlar tarafından yönetilen şirketlerin yüzde 44'ü satışlarda büyük bir artış yakaladı. Başında kadınların bulunduğu her 10 şirketten üçünün işe alma oranlarında da gözle görülür bir artış olduğu saptandı. 3 büyük sektör olan eğitim, emlak ile toptan-perakende satış alanlarında da yönetici konumunda bulunan kadın sayısı erkeklerden fazla.

İskoçya'da gerçekleştirilen araştırma, erkeklerin egemen olduğu bilinen iş dünyasına artık kadınların yön verdiğini de ortaya koymuş oldu.

Haber Merkezi

emeğin kadınları

Evın Mirani

Her birinin hikayesi farklı, buluştukları noktalar ise ortak. Karşılığını alamasalar da, emek harcamanın, çalışmanın kutsal bir iş olduğunu biliyorlar. En çok zorlandıkları ise kendilerine çok fazla zaman ayırmamaları. Çünkü çifte emek harcamak zorundalar.

Gülten Gül

Önler emeğin kadınları! Bizim de Newaya Jin ekibi olarak görüştüklerimiz, bu emeğin kadınlarından sadece ikisi. Çalışmanın insanı güçlü kıldığına inanarak, emeklerini veriyor, büyük bir sorumluluk ile işlerine sarılıyorlar. Amaçları ise, işinin en iyisini, en güzelini yapmak. Tabii kadınlar her zaman ucuz iş gücü olarak görüldüğü için de her yerde olduğu gibi çalışır-

incecik gerektiriyor. Evın çalışmayı çok sevdiğini ve çalışmanın kadınları güçlendirdiğini söylüyor bize. Belli ki makinesi ile haşır neşir olmuş.

Daha sonra patronundan aldığı yarım saatlik izni değerlendirerek onunla bir günün üzerine sohbet ediyoruz. Günde sekiz saat çalışıyor. Sabah beşte kalkıyor ve beş buçukta bisikleti ile yirmi dakika uzaklıktaki iş yerine gidiyor. Saat altıda iş başı yapıyor. Sabah altıdan öğle-

günde ortalama 150 ile 1000 kilo arasında yük taşıyorum. İşimi iyi yapıyorum. Bu nedenle burada bana duşulan bir saygı var. Fakat bazen kadının kendisiyle aynı işi yapmasını hazmedemeyen, küçük gören yaklaşımlar birey bazında da olsa çıkıyor. Ama aşağılanmayı asla kabul etmem. Çünkü ben de emek harcıyorum, kimsenin beni küçümsemesine tahammül edemem. Çalışma koşulları zorlu tabii ki. Ama artık

laştığı adaletsizliklerden biri. Evın, bu adaletsizliği kabul etmediğini üstüne basa basa dile getiriyor.

"Kadınlar kesinlikle çalışmalı"

Evın kadınların çalışmasının olmazsa olmaz bir koşul olduğunu söylüyor. "Kadınlar kesinlikle ekonomik anlamda bağımsızlığını sağlamalı. Bana bakan biri var dememeli. Çalışmak, insan yaşamında büyük bir öneme sahip. İnsan çalışınca kendini güçlü hissediyor. Ben ihtiyacım olduğu için değil, buna inandığım için çalışıyorum aynı zamanda. Ama çalışmıyorsan her zaman bir yerlere bağımlı kalman kaçınılmaz olur" diyerek kadın için çalışmanın önemini belirtiyor.

Evın, işinin yanısıra kadın mücadelesi de yürütüyor Evın. Kadın isterse her şey için zaman bulur demekten kaçınmıyor. Biz sohbetimizin sonuna yaklaşırken, şefi zamanın bittiğini söylemeye geliyor.

***

"Bana huzur veriyor çalışmak"

Diğer bir durağımız, başka bir emeğin kadını. Gülten Gül! 24 yaşında, evli bir çocuk annesi. Hollanda'nın Rotterdam şehrinde

dan bahsediyor. "Ben emeğe değer veririm. Çalışmak bana huzur veriyor. Kesinlikle her kadın çalışmalı" diyor.

Patron kadın olunca

Gülten, sabah çocuğunun ihtiyaçlarını giderdikten sonra, saat on bir de işine gidiyor. Günde altı buçuk saat çalışıyor. Eve geldikten sonra da ev işleri ile ve çocuğu ile uğraşıyor. Bunun zorluklarını sorduğumuzda çocuğu ile yeterince ilgilenememekten şikayet ediyor. Ama her şeye rağmen evi ile iş yeri arasında bir sıkışmayı yaşadığını anlamak zor değil.

Bir kadını çalışma hayatında bekleyen zorlukların bir kısmını Gülten de yaşamış. Daha önce çalıştığı kimi yerde haksızlıklarla karşılaşmış, iş saatini kısıtlamış, bir iş yerinde tacize uğramış. Ama Gülten haksızlığı kabul eden biri değil. Kadının ne olursa olsun çalıştığı yerde haksızlığı kabul etmemesi, bunun için mücadele etmesi, haklarını bilmesi önemli. Konuşmasında "kendimi ezdirmem" diyor. "Eğer şimdiki kafam olsa eski iş yerlerimde uğradığım haksızlıklardan dolayı işten çıkmaz, mücadele ederdim" şeklinde konuşması onun çalışma yaşamından çıkardığı dersleri, bilinç kazanmasını ortaya koyuyor.

Ama şimdiki iş yerinde patronu bir kadın. Patronu ile arkadaş gibiler. "Emeğimin karşılığını aldığımı inanıyorum. İş sahibim bana güveniyor. Onunla arkadaş gibiyiz. İş dışında da görüşüp, bir çok şeyimizi paylaşıyoruz. Kadın olması farklılık yaratıyor. Şimdiye kadar çalıştığım yerlerde en memnun kaldığım yer burası" şeklinde konuşuyor.

Kadının sorumluluk anlayışı

Çalışan kadınlar pek çok ağır sorumluluk üstlenmek zorunda kalıyorlar. Bir yandan evde görülmeven, yasalarda adı bile olmayan emekleri, diğer yandan iş yerlerinde ucuz iş gücü olarak görülen emekleri var. Tüm bunlar onların yaşamlarını zorlu kılıyor. Ama tüm bunlara rağmen kadınlar, iş yerlerinde daha sorumlu, titiz yaklaşıyorlar.

Tüm çalışan kadınlar gibi Gülten'de kendine fazla zaman ayırmıyor. Ancak hafta sonları sınırlı olarak kendisine zaman ayırabiliyor. Yeni şeyler öğrenmeyi seven biri olduğunu söylüyor.

Sohbetimizin sonunda kadınlara, kendilerini yetiştirmeye önem vermeleri, her zaman mücadeleyi olmaları gerektiğini söylemeyi de unutmuyor. Çünkü o da kadınların ancak mücadele ederek bir şeyler kazanabileceğine ve kendileri olabileceklerine inanıyor. Sonuçta sistem kadına çok fazla şans tanımıyor.

Newaya Jin

Amsterdam

ken de eşitsizliğe maruz kalıyorlar...

Her birinin hikayesi farklı, buluştukları noktalar ise ortak. Karşılığını alamasalar da, emek harcamanın, kutsal bir iş olduğunu biliyorlar. En çok zorlandıkları ise kendilerine çok fazla zaman ayırmamaları. Biz de çalışan kadınların dünyasına girerek onlarla paylaşalım dedik. Evın Mirani ve Gülten Gül ile işleri, yaşadıkları zorlanmalar ve yaşamları üzerine konuştuk...

Ev ile iş arasındaki maraton

Evın Mirani, mülteci bir Kürt kadını. 30 yaşında. Hollanda'nın Amsterdam şehrinde yaşıyor. Evli ve iki çocuğu var. 13 yıldır Avrupa'da... Daha önce çok farklı işlerde çalışmış. Beş yıla yakın bir zamandır da, bir matbaa da günde sekiz saat çalışıyor.

İş yerine görüşmeye gittiğimizde, bizi kapıda güler yüzüyle karşılıyor ve bizi makine seslerinin kulakları sağır ettiği çalışma yerine götürüyor. Karmaşık mekanizmalı makinesinin başına geçerek çalışmaya başlıyor. O işini yaparken biz fotoğraflarını çekiyoruz. İşi hem fiziki güç hem de

den sonra ikiye kadar kısa molalar dışında aralıksız çalışıyor. İşten çıktıktan sonra evine gidiyor. "Zaten en büyük iş evde beni bekliyor" diyerek espiri yapıyor ve böylece evi ile işi arasında oldukça zorlu bir maraton yaşadığını anlatıyor...

Kadın için işinin yanında bir de evinde onu bekleyen bir vardiya var tabii ki. Evın, gününün geri kalan kısmını ev işleri, çocukları vb. ile geçiriyor. Kendine çok fazla zaman ayıramaması evi ile işyeri arasındaki yoğun tempunun bir sonucu. Akşam bir iki saatlik kendisine kalan zamanda, tv izliyor, kimi zaman da ziyaretlere gidiyor.

"Emeğimin karşılığını alamıyorum"

Evın, matbaadaki işine paketleme ile başlamış. İki aylık bir deneme sürecinden sonra, işe kalıcı olarak alınıyor. Bu işi öğrenmeyi, çocuk büyütme gibi bir şey olarak tanımlıyor. 12 kişilik bir çalışma grubunda tek kadın olarak çalışıyor. İşi bir kadın için oldukça zorluklarla dolu. "Günde ortalama üç-dört müşterinin işini yapıyorum. İşim dolayısıyla

alıştım" dese de kendini oldukça zorladığını anlıyoruz.

Çalışmada eşit koşullara sahip olup olmadığını sorduğumuzda da, "erkeklerle eşit düzeyde iş yapıyorum. Hatta onlardan daha çok iş yapıyorum, ama emeğimin karşılığını alamıyorum" diyerek devam ediyor. Hollanda iş kanunlarından kaynaklı olarak, erkeklerden daha az ücret alıyor Evın. Bu da ne olursa olsun kadının yaşamın her alanında karşı-

Kozmetiğin Tarihini Biliyor muyuz?

Günümüzün en büyük pazar alanlarından biri olan kozmetik, kadın ya da erkek hiç fark etmiyor herkes için yaşamanın vazgeçilmez ürünlerinden. Kimisi havanın olumsuz etkilerinden korunmak, kimisi ise çalışma koşullarının ciltte yarattığı zararlı etkileri en aza indirmek için kullanıldı, zaman zaman tedavi amaçlı kullanıldı kozmetik. Bazılarına çok kazandırırken bazılarına ise pahalıya mal olan kozmetik yine de en çok tüketilen ürünler arasında yer almayı başardı.

Peki eski insanların yaşamında kozmetik nasıl bir yere sahipti? Eskiden insanlar kadın olsun erkek olsun, saçları uzun veya kısaydı, mücevher takıyorlar mıydı, makyaj yapıyorlar mıydı, kullandıkları boya-

lar nelerden yapılırdı, ne tür bakımlar uygularlardı. Şöyle bir geçmişe uzanarak bakalım eski insanlar zarafeti, kozmetiği nasıl ele alıyorlardı. Ve kozmetik yaşamlarında nasıl bir yere sahipti hep birlikte görelim.

Bir ibadet olarak kozmetik

Kozmetikler hakkındaki tarihsel kaynaklar MÖ 10.000 yılına kadar uzanır. Ele geçen en kapsamlı veriler ise MÖ 3000 yıllarında Mezopotamya ve Mısır'da yazılmış olan metinlerin bulunmasıyla bizlere ulaşır. Eski dönem kültürlerinde Vücut, serbestçe kullanılırdı. Bunun doğanın bir armağanı olduğuna ve kutsallığına inanılırdı. Ancak yine de çıplaklığın bir soru olduğu zamanlar da vardı. Özellikle, sınıflı toplumun gelişmesiyle birlikte yüksek tabakada olan bir kadının vücudunu açığa çıkarma biçimi ve düzeyi alt tabakadaki bir kadinkininkiyle aynı olamazdı. Kokular, boyalar, ve merhemler cildi temizlemek ve vücut kokusunu maskeleyerek için kullanılırdı. Boyalar ve doğal boyama teknikleri, çoğunlukla törenlerde ve dinsel toplantılarda yapılırdı. Bu açıdan kozmetiğin kullanım bir ibadet tarzında ele alınıyordu.

Neolitik dönemde kozmetik

Mezopotamya'da yaşayan o çağların zengin insanları yüzlerine mineral maskları ve banyolarına temel bitki esansları kullanırdı. Ancak Aromaterapi

günümüzde olduğu gibi geçmişte de en geniş kapsamda Çin uygarlığında kullanılmıştır. MÖ 2700 dolaylarında eski Çin tıbbına ait bir kitap üç yüz farklı kokulu otun üzerinde koku karışımlarının formüllerini içeriyordu. Hindistan da ise ilaç ve tedavi, Ayurveda olarak bilinen ve Aromaterapiyi de kullanan bir yöntemi kapsamaktaydı. İlkel anlamda güzel kokular büyük olasılıkla, tütsü yakmak amacıyla reçinenin yakılmasıyla başladı. Sonunda şatafatlı bitki kokularıyla, hayvan ve sebze yağları karıştırılarak yeni elde edilen karışımlar vücut üstünde denenmeye başlandı. Neolitik döneme denk gelen MÖ 7000-4000 yılları arasında, zeytin yağı ve susam yağının güzel kokulu bitkilerle karıştırılarak özel merhemler yapıldığı, bu gün tespit edilmiş gerçekler arasında. MÖ 2700'de güzel kokulu otlar, boyalar parfümler, tütsüler kullanılmaktaydı. Bulunan Mısır papirüslerinde ise merhemlerin güzel kokulu reçineden yapıldığı ve tedavi amaçlı kullanıldığı anlatılır.

Mısırlılarda sürme

Sümerlerin Gilgamesh destanında ise tütsülerin sedir ve sakızdan yapıldığından bahsedilir. Eski Mısırda ise kokular, aynı zamanda mumyalamada da kullanılmaktaydı. Kral Tutankamon'un mumyası ilk defa açıldığında bile içinden zayıf bir koku hissedilebilmekteydi. Kına'yı tırnaklarını süslemek için kullanan Mısırlılar sürmeyle de kaşlarını ve gözlerini çizmekteydiler. Siyah ve yeşil farlar Mısırlıların en çok tercih ettiği renklereydi.

Akdeniz'de ise kullanılan karışım yağların hemen hepsinde kullanılan ortak yağ zeytin yağıydı. Zeytin Akdeniz havzası ülkeleri başta olmak üzere, İran ve Suri-

ye'de yetişen bir bitkiydi. O bilinen en yaşlı ağaçlardan biridir. Zeytin yağıyla ilgili Roma ve Yunan tarihlerine ait ele geçen kaynaklarda bu konuda zengin bir bilgiye sahip olmak mümkün. Atletlerin

yarışmadan önce ve sonra güzel kokulu yağları vücutlarına sürdükleri Akdeniz'de, lavanta, zambak, sakız, kekik, mercanköşk, papatya, nane, biberiye, sedir, gül, sarımsak, ve de parfümlerde temel baz yağı olarak kullanılan zeytin yağı, susam yağı, badem yağı kullanılmaktaydı.

Erkeklerde süslenirdi

İranlılar ise bu sahneye biraz geç girdiler. MÖ 500 yıllarından itibaren kültür alışverişinden etkilenen İranlılar, Asurlular, Babilliler ve Mısırlılardan etkilendiler. O dönemde İranlılar popüler pek çok malı ithal ederken, yine kontrol edebildikleri ipek ticaret yolu sayesinde, pek çok merhem ve kozmetik malzemesinden faydalanma imkanı buldular. Giysilerinde pamuk, yün ve ipek en çok tercih ettikleri arasındaydı. Günümüzle karşılaştırılırsa giysi dikişleri kaba ve terzilerin kaba dikiş teknikleri yüzünden istedikleri zarafet yakalanamıyordu. Giyimde, düğmeler ve tokalar büyükçe kullanılırdı. Erkekler açısından ise süsleme giysinin kalitesinde, kullandıkları kelepçelerin ve küpelerin gösterişinde saklıydı.

Sasani döneminde mücevher sanatı

Ayak giyiminde ise erkek ve kadın arasında pek de stil ayrımının olduğu söylenemez. Genellikle açık bileğini saran derinin kullanıldığı sandaletler vardı. Açık havada giymek için de yumuşak deriden yapılmış tertikler kullanılırdı. İranlılar daha sonraları Yunanlılar ile yapılan savaşlar sırasında gördükleri Yunan giyim ve kuşamından da etkilendiler. Ama aynı zamanda etkilendiler. Bu dönemde Avrupa kıtasının hemen her yerinde İran giyim stili damgasını vurmuştur. Sasani dönemi ise mücevher sanatının parladığı zamandır. Bu gün Avrupa'daki büyük müzelerde sergilenen yüzlerce örnek, Sasanilerin bu konudaki yetenek ve yaratıcılıklarının bir göstergesidir.

Tabii ki bu kadar uzun bir geçmişe sahip olan zarafet, saç modellerine de yansımaktaydı. Saç modellerinin erkek ve kadınlar için moda ya uygun olması önemliydi. Uzun saç erkek ve kadınlar için normal olardı. Gülsuyu her kadının kullandığı vazgeçilmez bir kozmetik ürünüydü.

İbn Sina kozmetiği kimya bilimiyle tanıttırdı

Kozmetikte kullanılan teknikler binlerce yıl boyunca ortaçağa kadar hemen hemen aynı şekilde uygulandı. Ancak 9 yü'de İranlı bilim adamı Razi tarafından alkolün keşfi, kozmetikte büyük değişimleri de beraberinde getirdi. Alkolün keşfinden hemen sonra ise İbn Sina damıtma tekniğini geliştirerek kozmetiği kimya bilimiyle tanıttırdı. Bu ünlü bilim adamının getirdiği yenilikler, yüzyıllar boyunca üniversitelerde tıbbi metin olarak okutuldu. İbn Sina, koku için bitki yağlarını kullandı. O yüz tane kadar kitap yazdı ve bu kitaplardan bir tanesi yalnızca Güle ilişkindi.

Doğanın incinmesinde Moshk'in rolü

Mineral açıdan zengin olan yeraltı sularının vücuda faydasını bilen İranlılar, sık sık bu kaynak sularında banyo yapmaktan kendilerini mahrum bırakmıyorlardı. Masaj ve aromaterapi banyoya eşlik eden uygulamalardı. Bu uygulamaların gelişmesi ile birlikte zamanla banyolar bir hamam şekline aldı. Ve zaman içinde İranlıların bu banyo keyfi, bir çok toplumu etkileyerek dünyada popüler bir hale geldi. Sabunun İran banyolarına girmesi ise oldukça geç tarihlere rastlar. Yapılan sabunlar havyansal yağlardan yapılıyordu. Ancak sabunların içine güzel kokulu bitki tozları da konulmuştur. Özellikle Nilüfer ağacının yaprakları saç yıkamada kullanılan sabunlarda sıkça kullanılmıştır. Mezopotamya'da kökü eskilere dayanan güzellik formüllerinin dünyada bilinmesi ise ancak geçen yüzyılın başlarına dayanır.

Ancak İranlıların İslam ile tanışmasıyla birlikte en genel anlamda kozmetiğin kullanımı bırakılmış, kozmetikten faydalananlar halifeye yakın saray kadınları olmuştur. Parfüm İslam'ın getirdiği yasaklamalara rağmen her zaman için popülerliğini sürdürmeyi başarmıştır. Gülden elde edilen kokular yaygınca kullanıldı. Ne yazık ki en ilginç ve en pahalı parfümlerden bir tanesi de peylanların kurutulmuş kanından elde edilen Moshk parfümüydü.

Bu gün elimizde olan verilerle baktığımızda ilk kez Moshk parfümünün kullanılması ile birlikte insanlar artık güzelleşme yolunda doğanın incinmesini görmezlikten gelmeye başlamış. Kozmetiğin geçmişine baktığımızda ilk bulunuşu ve kullanım amacı aslında doğaya ve insana zarar vermeyen tamamen bitkisel yağlardan ve tozlardan elde edilen kozmetiğin içine girdiği değişim süreci bu gün dünyamız için en büyük tehdit oluşturan unsurlardan.

Kaynak: www.ekoses.com

Hazırlayan/Dilber Aydın

İsmi bitkisinden alan kına, ilk olarak çöl insanları tarafından serinlemek için kullanılmıştır. Bu bitkinin yaprağını ezerek çamurla karıştıran insanlar elde ettikleri karışıma ellerini ve ayaklarını batırdılar. Cilt üzerinde koruyucu bir tabaka oluşturan kına, çöl sıcaklığına karşı cilde önemli oranda dayanıklılık kazandırdı. Zamanla avuç içine kırmızı bir nokta şeklinde yapmayı keşfeden kadınlar, avuç içine yapılan bu kırmızı noktanın çevresine küçük noktalar koyarak estetik bir görüntü yakaladılar. Kına sayesinde yakalanan bu zarafet zamanla Ortadoğulu kadınlar için vazgeçilmez bir estetik araç oldu.

Çıkar ile erdemın kavgası

Hermann Hesse'ye göre, ulusların ve ırkların, başka ulus ve ırklara karşı duydukları kin ve nefret, onlardan üstün olduklarını düşünmelerinden değil, tam tersine güvensizlik ve güçsüzlüklerinden kaynaklanır. Hesse'nin bu görüşleri oldukça önemli. Çünkü "ulus bütünlüğü, toprak bütünlüğü elden gidiyor" söyleminin altında yatan gerçeklik güçsüzlüktür.

Tarih Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Demokratik Konfederalizm Önderi Abdullah Öcalan davasının kararının açıklanmasına doğru yaklaşırken, yeni bir milliyetçi dalga kapılara dayandı. Mersin'deki Newroz kutlamaları ile birlikte gelişen olaylar ve Genelkurmay'ın açıklamasıyla harekete geçen 'kamuyü' milliyetçi bir dalgalanmaya kendisini iyice kaptırdı. Olaylar hız kazandıkça 'yetkili' çevrelerden çeşitli açıklamalar yapılırsa da gerginlik dinlendirilemedi, milliyetçi dalgalanma daha da kuvvetlendirildi. Bu kıskırtmada AB sürecinden rahatsız olanlar başta olmak üzere pusuda bekleyen milliyetçi kesimlere kadar birçok kesimin payı var.

Yine bu olay öncesinde Irak'taki gelişmeler ile birlikte Türkiye'de hortlatılmaya çalışılan anti-Kürt havanın da bu kampanyada rolü var. Türkiye'de başlatılan gerginliğin artırılması, son dönemdeki Konfederalizm ilanı ve yaklaşan Öcalan kararı ile direkt ilintilidir. Peki ne yapılmaya çalışılıyor?

Derin devlet güç kazanmak istiyor

Türkiye'de ne zaman bir gelişme katedilse, halk biraz kendisini toparlasa, hak ve hukukunu arama başlasa derin devlet harekete geçiyor. Ve birden Türkiye toprakları savaş naralarıyla dolup taşıyor. Türkiyeli halkların demokrasi-

ye geçme çabası "milli hassasiyetler" dalgasıyla engelleniyor. İşte en son Mersin'deki Newroz kutlamaları ardından, Türkiye topraklarında "ulus elden gidiyor" histeri dalgası esmeye başladı. Türkiye gerçekten elden gidiyor muydu? Elbette ki değil. Aksine tarihinde ilk kez bu denli demokratik gelişmelerin olması gerektiğinin tartışıldığı, en azından kısmi gelişmelerin zorunluluğunun görüldüğü bir süreçti. Evet aslında elden giden bir şeyler vardı. Ama bu "toprak bütünlüğü" değil, derin devletin rant kapılarıydı.

Savaş rantçılarını harekete geçiren bir çok neden var. Birincisi; hiç beklenilmeyen AKP'nin iktidara gelmesi ve ardından içerde sermaye, dışarıda AB giriş sürecini oluşturma ve ABD ile bir çizgi tutturarak iktidarını garantilemeye çalışmasıdır.

Demokratik Konfederalizm'e tahammülsüzlük

Derin devleti harekete geçiren ikinci neden; Kürt halkı geçen 6 yılla büyük gelişmeler sığdırdı. 2005 yılına ise büyük bir anlam biçti. Ve 30 yıllık mücadele değerlerini 2005 yılı Newrozun'da formüle etti. Demokratik Konfederalizm'in ilanı yapıldı. Kardeşlik, barış ve toprak bütünlüğü Newroz kutlamalarının temel mesajı oldu. Kürt tarafı böyle bir anlamla yaklaşırken, savaş rantçılarının da 2005 yılına biçtiği önemli bir rol vardı. Öncelikle Kürt hareketinin dağıtılması, Kürt sorunun çözümsüzlüğünde ısrar ve tüm bunlarla bağlantılı olarak 2005 yılının yeniden bir savaş yılına çevrilmesi derin devletin hedefleri arasındaydı.

Belli bir süre Kürtler arasında-

ki birliği, moral ve kendine güveni yıkmak için devletin resmi çevrelerinden her türlü karalama, propaganda ve çalışma yürütülüyor. Demokratik Konfederalizm Önderliğinin mutlaka kitlelerden koparılması ve etkisizleştirilmesi temel hedef olarak ele alınmıştır.

Milliyetçilik; Üstün ulus ırk ve cins

Türkiye'de gelişen milliyetçi dalgalanmanın nedenlerini ve biçimini bu biçimde ele aldıktan sonra şu soruyu sormak gerekiyor. Topraklarımızda gelişmeye başlayan demokratik gelişmeler neden milliyetçi bir dalga ile engellenmek isteniyor? Neden başka bir silah değil de milliyetçilik?

Tarihi çok eskilere dayanan milliyetçiliğin kökeninde "üstünlük"

kompleksi yatar. Ve daha çok bir politika olarak hayatımızda yer eden milliyetçiliğin erkek karakterli olduğunun altını çizmek gerekiyor. Ve yükselen her milliyetçi dalga en fazla kadına kaybettirdi. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Milliyetçilik ve ırkçılık her zaman için sonu gelmez savaşlar doğurmuştur.

İşte Trabzon'daki linç girişimi oldukça ürkütücüydü. Ve linç edilen 5 gençten ikisi kadındı. Yine tarihe göz attığımızda; Maraş, Çorum ve Sivas örnekleri canlı birer örnek olarak karşımıza çıkarlar. Egemenlerin her zaman kullandığı en tehlikeli silah milliyetçilik olmuştur.

Savaş ve çatışmalar kadını vuruyor

Türkiye'deki son gelişmelerin tarihsel ve güncel nedenleri bir çok boyutta açıklanabilir. Yalnız önemli olan bugün toplumumuzun hiç istenmeyen bir noktaya doğru sürüklenmeye çalışılmasıdır. Evet milliyetçi dalgalanmanın önüne geçilmese daha şiddetli bir savaş ortamına sürükleneceğiz. Geçen dönemdeki savaşın en fazla ise kadınları vurduğunu yaşayarak gördük. O halde erkek karakterli olan ve derin devletin yönlendirmesiyle ortaya çıkan milliyetçi dalgaya karşı en fazla mücadele etmesi gereken Türk ve Kürt kadınlardır.

"Milli hassasiyetler" adı altında yaşanan kıskırtmalar; ülkesini sevmek, topraklarını korumak, güzelleştirme erdemi değildir, aksine çıkar kavgasıdır. Halklarımızın geleceğini kendisine rant edinen ve çıkar silahı olarak kullananlara karşı; erdemın kaynağı kadınların erdemlice kavgaya etmesi demokratik bir toplumun gelişmesini sağlayabilir. Dolayısıyla kadın ile erdem arasındaki kavgada kadın kimliğiyle yer almak tarihin doğru ilerleyişini sağlayacaktır.

Avaşın Çağlayan

özgür yaşam diyalogları

Büyük emekle özgürlük olayında iddialıyım

Yüksek şeylere ilgi duyun, büyük şeylere göz dikin. Büyük bir savaşla yücelip, melekler katına oturabilirsiniz. Mesafelere göz dikin. Bağımsız düşünce ve ruh ortamını verdik. Sizi sizinle baş başa bıraktık. Iradeyi düşünceyle geliştirin. Bundan yorulmayın, sahip aramayın. Ömür boyu iradeli olarak bazı özellikleri kendinize esas alın. Aşırı fiziğe önem vermekte hatalı. Zihin, ruh, irade de olmalı.

Çok mütevaziyim, kendimi hiç beğenmiyorum. Gördüğünüz gibi bir emekçiyim. Ananız babanız, kocanızdan daha fazla hizmet ediyorum. Yenilmez kişilik özelliklerini kazandınız mı ki bu kişilikle zafer kazanılır.

Sema Yüce nasıl da büyük bir arkadaş olmak istemiştir.

Geri kalmak bir marifet, erdemmiş gibi. Bir büyük şeye göz dikmeyi ben anlamıyorum. Ne olmak istediğinizi hiç sormadınız mı kendinize? Yaşama hakkını kullanacak güçte değilseniz, fazla ısrarlı, an-

lamlı olmak iyi değil. Temel noktalar çözülmeli. Öz sağlamsa, biçim kazanılır. Çocuk gibi ezilirseniz, suçlu ben değilim. Maskeler düştü, geri kadınlığına sığınamazsınız. İşin tedavisi uygulandı, geri hücreleriniz onunla yıkıldı.

İddialı olun. Büyük bir yaşam iddiasıyla birleşirse bu birikim... Bunların hepsi bir başlangıç, sonuç değil. Hayata yeniden başlıyorsunuz. Kompleksli, beklentili olma yerine; ileriye atılım şansı ile hareket edin. Fazla istemek yerine, kendinizden bir şeyler yaratmak gereklidir. Yaşam yöntemlerinizi derinleştirin. Ağlama, çalınmaya dayalı değil de, üretmeyi ele geçirmek.

Yaşam tarzınız dilencilik üzerine kurulmuştur. Şimdiye kadarki dilencilikte çok kötü. Şunu artık yaşamın a, b, c'si gibi bilmeniz lazım; kimse ne aldattığını, kandıradığını yaratarak, savaşarak yaşamayı bilen, tüm engellere rağmen yürüme-yi bilir.

Büyük yalnızlık, büyük pratikle

azalır. Ülke ne kadar çöl ise insanın içi de o kadar çöl olur.

Biraz ruhunuzu eğitin. Kendi kendinizi terbiye edin. Gelişmeyen benim can düşmanımdır. Korkunç bir çizgi değil mi kızlara dayattığım duşu. Her birinize dayattığım çizgi toplumun kör düşümü. El attığımı bırakmam. Kurt gibi kızlar oldunuz. Dediklerimizi uygulamayanlara üzülüyorum.

İnsan kendi yetmez özelliklerine sevdalanmamalı. Doğrularda büyük ilgi duymalı, gerektiğinde kendini hiçleştirerek anlam vermeli katılmalı.

Kadınları örgütlememin amacını bilmeyenler çarpılır, bunun ne tür görev kişiliği gerektirdiğini bilmeniz gerekir. Bütün bu uygulamalarımız, sizinle bu kadar haşır neşir olmam kadını biraz çalıştırmak içindir.

Ütopularınızı geliştirin. Iradenizi de disipline edin. Biz unutulmak ve ya kendilerini yaşamak için adam örgütlemiyoruz. Kendinizi sınırsız önderlik çizgisine, sınırsız tarza bağlamalısınız.

Komple devrimcilik için kadın gücü işletilmeli. En sevdiğiniz bir erkeğe bile bağlansanız ancak size klasik kocalık yapar. Bir gün karşılaşmaktansa bin defa ölmeyi tercih ederim. Karlaşmakta, bir teslimiyet kabul ediş var. Her şeyini yitirme de diyebiliriz. Herhalde kadın karşılaşarak her şeyini yitirdi. Ne mutlu bana ki, yediden yetmiş yaşına kadar karşılaşmaya yaklaşmadım. Daha on yaşına gelmeden bütün hareketlerini kocağa göre ayarlar. Bu konuda müthiş bir uzmanlığım var. Bütün bunları çözmeden Önderliğin sizinle neden uğraştığınızı anlayamazsınız.

Büyük emekle özgürlük olayında iddialıyım. Bu konuda mesafe almışım. İlgisi olan maddi bir beklenti içine girmeden buna katılabilir. Küçük amaçlar oldu mu bir işe yaramaz. Zilanlar ve Semalar dile geldi fakat daha somutlaştıracamız. Sizi yaşayan kimlikler haline getireceğiz.

Kendinizi koşullara teslim edeceğinize iradenizi geliştirin. Akıl do-

lu olup kendinizi örgütleyin. Ama sıkı bir eğitim gerekir. Irade-duşuğu eğitimi. Parti içinde bir sürü erkeği hiyaça getirmek sizin göreviniz. İlla birilerinin karlığına göre değil de bir halkın siyasetine göre olmak için küçük amaçlarınız burada öldürüldü. İlişkiler temel kurallara göre ise merhaba verirsiniz, hoşunuza gitmese merhaba keser sizinle ilişkilenecek devrimcileşmek zorunda kalır. Bir devrimi ve bir ulusu kurtarmak için kadınları kullanacağız. Bunun alternatifi dünyada her gün pis bir erkeğin ağız kokusu altında inim inim inlemektir. O yüzden bir şey yapmadan önce iyi düşünün. Cinsiniz düşürülmüş satılmış hakaret edilmiş. Bunun intikamı için sizi geliştiriyoruz. Bunun için de erkeği açığa çıkarıyorum. Amaç için kırk yıl disiplinle yaşarsanız kutsal bir kişilik olduğunuzu gösterebilirsiniz.

Demokratik Konfederalizm Önderliği
Abdullah Öcalan

Koma Jinên Bilind Hate Damezrandin

Tevgera Jina Azad di çarçoweya pêvajoya ji nû ve avakirinê de kongreya xwe ya dawî li darxist û rêxistinbûna Koma Jinên Bilind îlan kir.

Di nav vê tevgerê de xebatên PAJK, YJA STAR û Yekîtiya Jinên Azad, di qadên îdeolojîk, siyasî û parastina rêwa de wê di bin banê Koma Jinên Bilind, KJB de xwe birêxistin bikin. KJB wê weke nasnamaya jor a rêxistinên jinan xebatên xwe bi rê ve bibe. Kongreya 1. ya Koma Jinên Bilind, li Başûrê Kurdistanê, di navbera 7-18ê Nisanê de bi tevîbûna 180 delegeyan pêk hat. 15 jê mêr 35 mêvan jî di kongreyê de amade bûn.

Di kongreyê de ji bo rêbertiya Koma Jinên Bilind, bi sedema rola

wî ya di pêşengiya tevgera azadiya jinê û hevaltiya wê de, Rêberê Koma Komalên Kurdistanê Abdullah Ocalan hatiye hilbijartin. Her wiha ji bo Konseya Rêberê a Koma Jinên Bilind, ji nûnerên rêxistinên cuda 19 kes hatin hilbijartin.

Ji bilî vê di kongreyê de di warê siyasî, huqûqî, rêxistinî, civakî û cara yekemîn di aborî de biryar hatin wergirtin. Her wiha cara yekem peyman saz kirinê hate amadekirin û ev peyman ji modela partiyên yê heta niha jî cûda ye û xwedî çarçoweyê û rêxistinbûneke hîn berfireh e.

Piştî kongreyê, Konseya Rêberê ya Koma Jinên Bilind, danezana damezrandinê ya tevgerê weşand.

Di danezanê de tê gotin, di serî de jinên Kurd, ji bo hemû jinên li Rojhilata Navîn û cîhanê, têkoşîneke hevbeş were meşandin biryarên bingehîn hatine dayîn. Li gorî vê yekê, şoreşa cinsiyet, ekolojîk û demokratîk, wê di çarçoweya îdeolojîya azadiya jinê de were hûnandin û ji bo avakirina sistemek bi rengê jinê, wê bi rêxistinên cuda yê jinê û kesane re danûstendinê bibe û hewl were dayîn hemû li banekî bigihîjin hevdu û têkoşîna hevbeş were dayîn. Di danezana damezrandinê ya Koma Jinên Bilind de tê gotin 'Roja me rexne li xwe girtina me ye' û weke şîra bingehîn tê gotin; 'yekîtiya jinê li ser xeta Rêber Ocalan

garantiya azadiya me ye.' Dîsa têkoşîna azadiyê ya Rêber Ocalan weke xeta bingehîn a têkoşînê tê destnîşankirin û bang li hemû jinan tê kirin ji bo di bin banê Koma Jinên Bilind de bibin yek û bigihîjin hevdu.

Pîvanên bingehîn ên rêxistinîyê û armancên sereke di danezanê de wiha têne rêzkirin:

* Koma Jinên Bilind; di serî de yekîtiya demokratîk û azad a jinên Kurdistanê, li ser hîmekê azad û demokratîk têkoşîna hevbeş a hemû jinên Rojhilata Navîn û cîhanê hedef dizane.

* Koma Jinên Bilind, di têkoşîna azadiya jinê de pêkhatina konfede-

ralîzma jinê hedef dizane.

* Modela Koma Jinên Bilind ew e ku serdema neolotîk li roja me ya îro bîne û rejîma jinên a konfederal demokratîk cîbicî bike.

* Di vê çarçoweyê de armanc ew e ku avahiyên civakî yê îradeya mêr a yekalî temsîl dike, li dawiyê bihêle.

* Her weha dixwaze kiryarên zordest û sistema civaka bavikanî ya dewletparêz li dawiyê bihêle û li ser xeta îdeolojîya rizgariya jinê di her warê jiyandê de afrandina helwesta jina azad esas dizane.

* Ji bo vê yekê, xwe di warê îdeolojîk, civakî û parastina rewşa de bi rêxistin dike.

* Pêşengiya PAJK'ê û hêza jinê ya di nav PKK'ê de nûneriya wê heye, wê di îdeolojîya rizgariya jinê de bîronîjî û ji her alî ve, ji xwe re azadiya jinê, têgihîştina wê û pêşketina wê bi awayekî îradî, armanc dizane.

* Li ser vî hîmî, têgihîştina jinê ya xweparastinê û bi rêxistinîkirina wê, beriya her tiştî digire rojewa xwe.

* Hewl dide, têgihîştina welatiyê azad pêş bixîne û hêza muxatebê hevbeş biafirîne.

* Koma Jinên Bilind, ji jêr ve xwe bi rêxistin dike û hewl dide xwe bigihîne hemû jinên di nav beşên cuda yê civakê de cih digirin.

* Bi têgihîştina azad a jinê, hewl dide di warê ekonomîk, civakî, siyasî, huqûqî û ekolojîk de şewazên jiyandê yê alternatîf biafirîne.

Qendil

Jin û dûrbûn (I)

Aysel Avesta Aydin

Ken te dide dest xwe di devê te de girtî dihêle di çavên min yên ku herim te dîrevînin de nişan digire rûsariya mirinê di sîperên dilê min de xwe diteqîne parçe parçe dibin hestên razayî dîsa ew dem e...

Rûyê mirinê sar e. Mirin tenê bi dawîna fizîkî nîbe jî, dibe ku ew aliyê wê yê herî hêsan û di heman demê de jî herî dijwar be.

Lê ya jî wê zehmettir jî, bi saxî mirin an jî bi saxî kuştin e. Ev yeka, me vedigerîne goristanên mêjî. Di wir de, çendî jiyandî pêşwazî kirî hene, nizanîm. Tenê dizanim ku, ew jiyandî me ne. Ez, tu, ew dibin em, hun, ew û dûre diafire jiyandî jî dimirî.

Dewsa malzaroka mezopotamya yê, di dilê me de mezin dibin keç û xort. Çawa ku mirov li ser birînen xwe mezin dibe û dûre ew mezinbûn dibe birîna mirov...

Ber bi çavkaniyên neherîkî ve diherike jiyandî û digêje wateya birînan.

Em jî wek jin li ser xaka Mezopotamya, bi birînen xwe ve mezin bûn. Ji Zîgûratên ku wek malzaroka dewletê tê destnîşankirin derket jin û wek meta di dewsa reklamên erebeyan hat bazar kirin di kapitalîzmê de... Çendî qirne derbasbûn ji jiyandî, hêsiyên

çendî jinan ve hat nivîsandin dîrok û desthilattaran dest avêt hestên herî narîn û jinê bi devê zîlam ve, di şîran de jî cihê xwe girt. Yanî di hin şîran de cihê wê dû gamêşan dihat, an jî bi gotina Nîche ve, 'Eger diçî cem jinê qamçiyê xwe hilde destê xwe' Nîche çiqasî jî baweriya mirov a pêş xwe û li ser lingan sekinandin baş anîbe zîman jî lê di aliyê jinê de gotinek gelek tiştan bi negatîf wate dike. Serdestan tim dîrok nivîsandiye, ev rastîke.

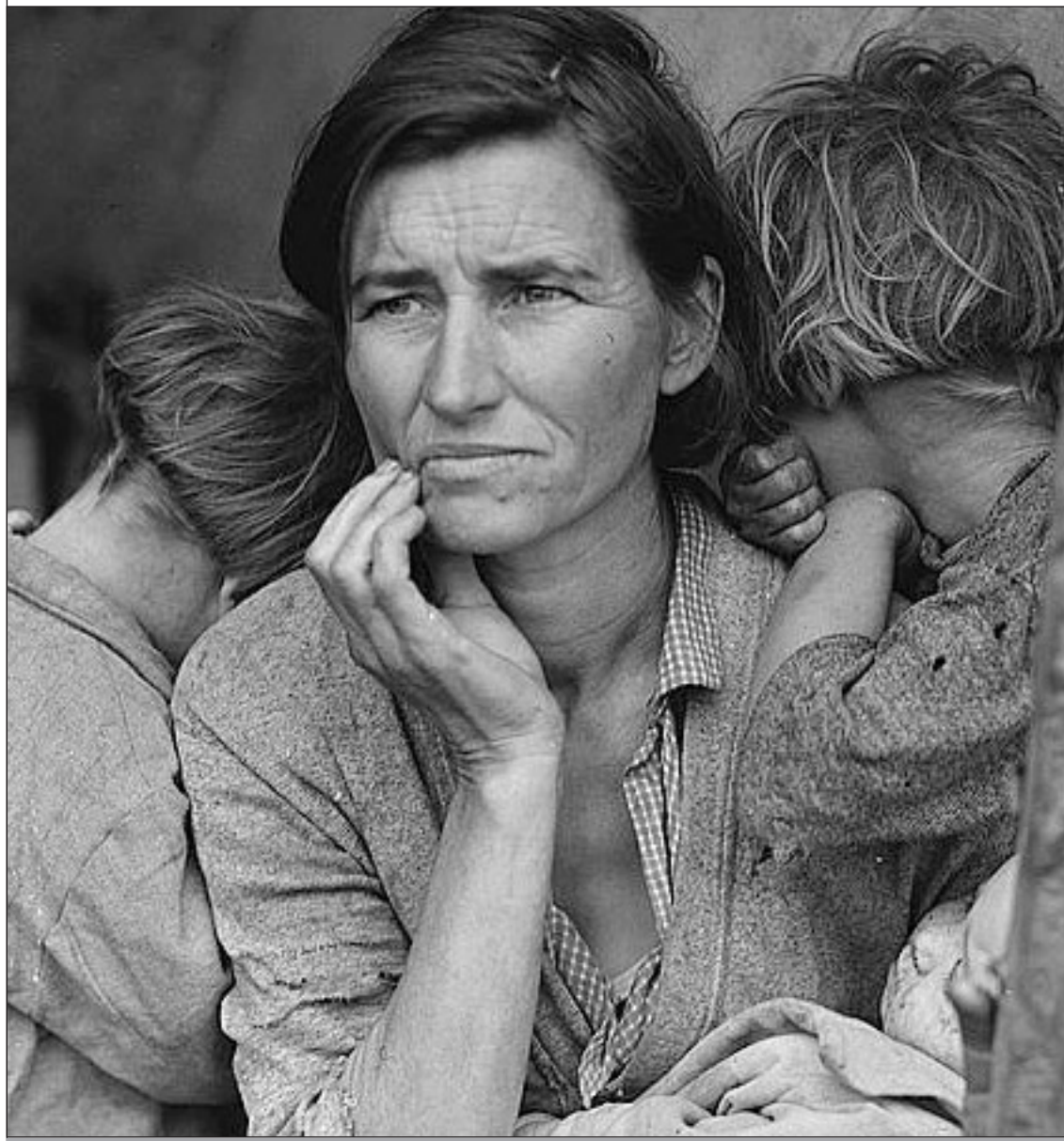
Em vegeerî îro. Lê em yanî jin bi helwesta xwe, sekinandina xwe û bi rengê xwe ve çiqasî piştigiriya desthilatdaran dikin, çiqasî dûrî hev yanî dûrî xwe ne.

Ji xwe dûrketin, nêzî yekî dîn bûn be eger, em ne carinan gelek caran ji xwe dûr dikevin û dibin yeke dîn an jî wek xwe, lê bêdeng dimînin. Divê bê zanîn ku mirov gelek tiştan wînda bike, carek dîn dikare vegeerîne, lê tenê tişteke venagere. Belê tenê tişteke... Dema ku mirov kesatiya xwe wînda bike, nikare carek dîn vegeerîne. Lewma jî di navbera mêjî û dîle mirovahiya xwe dihisin hestên parvenekirî û digêje asta xwedawendiyê û dibe xwedawend...

Peyva Xweda di mêjiyê me de cihekî gelek girîng girtiye. Di hemû zîmanan de peyvek cûda, lê di hemû zîmanan de wateyek wekhev... Xweda, Allahim, mein Gott! Xwe di mêjiyê me de çiqasî bi cih kiriye...

Dengê M.T ya 7 salî ku li kolanên Amedê rastî tecawuzê hatiye, tê guhêmin û di guhê min de deng vedide... Bi dengê zarok û bi dilekî şikestî, bişkênin pûtên di mêjiyan de, dibêje. Hêsiyê çavên wê, di nêrînen min de darda dimînin û dicemide hemû tişt...

Çawa ku mirov li ser birînen xwe mezin dibe û dûre ew mezinbûn dibe birîna mirov gula min, serê xwe bilind bike û fêdî neke...

Welatên ku cûdatiya cînsiyet lê qanûnî ne

Li gelek welatan, jinan xistin û kuştina jinan qanûniye. Li gorî rapora Equality Now a 45 welatan digire nav xwe, rewş gelek xirab e.

Tirkiyê jî di rapora sala 2000an de cih digirt, lê di rapora dawî de, di nav yên ku pêş dikevin de cihê xwe digire. Di rapora Equality Now a 2005an de, welatên cûdatiya cînsiyet a li hemberî jinê di qanûnê xwe de bicîkirine û şopandina wan cih digire.

Qanûnê li hemberî jinê ya Tirkiyê ya di sala 2000an de, di rapora rêxistinê de cih girt û di rapora dawî de, di nav 14 welatên ku reforman pêk tîne û pêş dikeve de cih digire.

Equality Now dibêje ku reformên qanûnî yên ji bo jinan wê jiyana jinan buguhurîne û taybetî jî ev ji bo Rojhilata Navîn derbas dibê.

Lewma jî, rêxistin dixweze ku şewirmendê Sekreteriya Neteweyên Yekbûyî û di heman demê de jî raportorê taybet ê li ser qanûnên li welatan ên derbarê cûdatiyê de kar dike, saz bike.

Ji raporên derbarê 45 welatan, hin mînak

* Li Sûriyê û Haîtî, eger zilamek ji ber ku zîna kiribe jina xwe bi kuje sûc nîne.

* Li Nijeryayê zilam li gorî hucûqa herêmi an jî destûra kevnesopiyê û eger naeşe, dikare jina xwe bixe û ceza jî wernagre.

* Li Îsraîlê, jin bêt destûra zilamê xwe nikare jê biqete.

* Li Guatemala û Lubnanê, jin revandina zilam derveyê qanûnê

nîne, lê divê dû re pê re bizewice.

* Qanûnên Welatî û Penaberî yê Êmêrîkayê, ji bo zarok derbasî hemwelatîyê bibin, prosudura ku ji diya wan dixwezin, ji yê bav dixwezin girantirin.

* Li Yemênê, divê jin tevgera xwe ya li derveyî malê û xwestekê cînsel de, itaati zilamê xwe bike.

* Li Suudî Arabîstanê, jin nikarin erebeyan bajon.

* Li Kuveytê, destûr tune ye ku jin ji bo hîlbijartinên meclîsê dengê xwe bikarbinin.

* Li Pakîstanê, ji bo delîlên tecawuzê, divê an bêt îtîrafkirin an jî 4 zilam şahîdîyê bikin.

* Di raporê de tê diyar kirin ku Tirkiyê jî di nav de, 14 welatên ku di nav 5 salan de hin qanûnên xwe guhertine an jî xalên cûdatiyê ji holê rakirine evin: Bahamalar, Kolombiya, Kosta Rîka, Fransa, Ur-dun, Meksîka, Fas, Papua Gîne, Peru, Sîrbîstan Qeredax, Swîsre, Tirkiyê û Venezuela.

Navenda Nuçeyan

Çîroka berdêlekê

Şerîfe Çelebî... Temenê wê mîsoger nîbe jî, dibêje, 40 binîvîsin. Di 22 saliya xwe de, bûye berdêl.

'Min ji Sûriyê keçek dîtîye, ezê wê têkim hêwiya te.' Min qebûl nekir bêguman, tim zext li ser zilamê min kir, dakû ji min biqete. Kur û daîk, di navbera xwe de axîfîne, di mijara ji min qetandinê de li hev kirine. Dema ku min ev yeka bihîst, min fêhm kir ku cihê min li wir tune ye û ez çûm mala bavê xwe. Salekê ez li mala bavê xwe mam. Piştî salekê mezinên me kom bûn û biryar dan ku wateya zewaca me ya ne bi fermî nema ye û em ji hev qetandin. Lê yên ku ji hev diqetiyên tenê em nînbûn. Ji ber ku em wek berdêl hatibûn zewicandin, birayê min ê mezin Kazîm û xuşka Nûrî Cemîle jî, diviya hev berdana. Gelek ji hev hesdikirin û lê ew jî neçar man ku hev berdîn. Dema ku biryara me ya hevberdanê hat dayîn, di heman demê de biryar hat dayîn ku zarok li cem bavên xwe bimînin. Piştî vê biryarê zarokên min, ji min hatin stendin. Li gorî zagonên berdêliyê, diviya zarok li cem bavên xwe bimînin. Rewşa Cemîlê pir diçe zora min. Niha zarokên wê jî, li mala

me, li cem birayê min in.

Jina ku êşkence dît

Berî berdana min, daîka Nûrî çû Sûriyê keçeke bi nave Mefto xwest. Ji ber ku Mefto welatiya Sûriyê bû, ew bi rêyên qaçax anîn. Piştê, du zarokên Nûrî ji Mefto jî bûn. Lê navbera Mefto û xesiya min jî hevketiye, wê jî xwestiye vegere cem malbata xwe. Ji ber ku ew qaçaxbû, çûye xwe şikat kiriye. Hizrkirine ku Mefto PKKîye, lewma jî êşkence li wê kirine û dû re jî teslîmê Sûriyê kirine. Niha Mefto jî zarokên xwe nabîne. Ji bo bêt Tirkiyê serî li rayedaran dide, lê nayê qebûl kirin.

Nikaribû zarokên xwe bigire

Berî ku em hev berdîn, ez çûm muduriyeta Nifûs a Kerboranê û min

zarokên xwe qeyit kir. Navê bavê zarokan pirsîn, min jî nave Nûrî got. Ji min nepirsîn ka zewaca me fermî ye an na. Dema ku me nasnameyên zarokan girt, li ser paşnavê Nûrî jî, paşnavê min jî wek paşnavê min çelebî nivîsandine. Berê min dikaribû serî li dadgehê bidim û zarokên xwe bigirim, lê niha zarokên min li ser kurapê Nûrî qeyit kirine. Navê kurê min Fîrot niha bi Selîm re hatiye guhertin. Tiştê ez bikim nema ye. Dû re min biryar da û ez hatim Stenbolê. Li wir demekê ez li mala xalê xwe mam û di karê tekstîlê de xebitîm. Ji ber xebatên giran û bêhîrkirina zarokên min, ez nexaş ketim û emeliyat bûm. Niha ji min bipirsîn ku ez çî dixwezim, ezê tenê zarokên xwe bixwezim."

Esen Alatas

Wergêr: Aysel Avesta Aydın

Çîroka wê ya bi zewaca nikaha mela ve destpêkiriye, niha li kolanên taxa Stenbol Beşoglu yê, di restorantekê de didome. Lê em vegehin destpêka jiyana wê û ji devê wê bi-bihîsîn her tiştî: "Ez li navçeya Mêrdîn Kerboran, li gundê Banêhebanê ji daîk bûme. Ó xuşk û birayên min hene. Di malbata min de girêdaîna eşîr û qûralên olî gelek li pêş bûn. Lewma jî ez neşandin dibistanê. Temenê xwe tam nizanîm lê ji 20 saliya xwe şûnde, wek berdêl bi Nûrî re hatim zewicandin.

Xuşka Nûrî Cemîle jî, bi birayê min ê mezin Kazîm re dane zewicandin. Du kurên min hene. Fuad 14 û Ferhad 11...

Li ser zewaca me re 5 sal derbasbû, pirsgirêkên min bi xesiya

min re çêbûn. Me tim şer dikir. Hinekî dexesî dikir. Ji bo ku bi min re şer bike, tim li kêmasiyên min digeriya. Nûrî ev hemû didît, lê dîsa jî bêdeng dima. Piştî wan şeran, di şeremîn salvegêra zewaca min de, gundê me hat valakirin. Qereqola Prasê bi îdîaya, hun alîkariya gerîla dikin, zext dida ser me û gundiye me. Êşkence bi ciwanan dikir... Ji me re digotin eger hun nebin cerdevan, emê gundê we bişewitînin. Gundî di nav xwe de axîfîn û biryara cerdevan nebûnê girtin, lê neçar man ku di salên 1995-1996an de, barî bajaran bikin. Me jî barî Kerboran kir û em li wir bi cih bûn.

Herdu alî jî ji hev diqetîn

Xesiya min, rojekê ji min re got:

1 Mei een "gewone" dag

Miljoenen mensen over de hele wereld gaan ieder jaar op 1 mei de straat op om de Internationale Dag van de Arbeid te vieren. Traditiegetrouw protesteren de arbeiders op de eerste dag in mei tegen racisme, fascisme, oorlog, repressie en uitbuiting door het kapitalisme. In Nederland blijft het echter als een gewone dag.

het onnodig om de straten op te gaan, terwijl ze d.m.v. verschillende kanalen hun wensen kenbaar kunnen maken en kracht bij kunnen zetten.

De socialisten zijn aan de andere kant druk bezig om een vernieuwde programma op te stellen om zo mee jongeren aan te trekken voor de 1 mei-vieringen. Hoewel ze wel beseffen dat de concurrentie van 30 april en 5 mei groot en onvermijdelijk blijft.

Veel mensen zijn ongetwijfeld cynisch over de toekomst van de 1 mei-viering. Maar men zou niet in de valkuil moeten lopen van de valse gedachte dat alles waar 1 mei ooit over ging, binnengehaald is en dat het karwei geklaard is. 1 mei

zou juist kunnen staan voor een dag waarop alle mensen met elkaar realiseren dat welvaart en rechtvaardigheid nooit vanzelf komt. Dat daar ooit voor gestreden is en op allerlei plekken in de wereld nog steeds voor gestreden wordt. Dat vooruitgang geboekt is juist omdat mensen zich iets van elkaar aantrokken en dat nog steeds doen. Dat mensen gehoord moeten worden en dat politiek relevant is. 1 mei als dag tegen de onverschilligheid!

Door Sebelan Kılıç

3 0 april tot en met 5 mei brengt Nederland feestend en gedenkend door. De vrijmarkten op Koningsdag worden massaal bezocht. Op 4 mei vinden overal in het land herdenkingen plaats die bijgewoond worden door mensen

van alle leeftijden en op 5 mei wordt op een eigentijdse manier het thema vrijheid bezongen, vertolkt en gevierd. Ondertussen proberen een beperkte groep socialisten nog iets te doen met 1 mei voor een nog beperktere publiek.

De dag van de arbeid was altijd de dag waarop de aandacht werd

gevraagd voor de rechten van de arbeider. Een viering die voort komt uit een tijd waarin de strijd om lonen, werktijden en sociale voorzieningen soms nog letterlijk uitgevochten moest worden. Vandaag de dag echter zijn de issues anders en ligt het strijdperk niet meer op straat. Steeds meer weknemers vinden

Regels tegen dumpen migrantenvrouwen

dat vrouwen van migranten na een verblijf in Nederland worden gedumpt in hun herkomstland.

Vaak worden de allochtone vrouwen na een vakantie achtergelaten door hun man. Ze blijven tegen hun wil achter, met of zonder kinderen. De ACVZ wil hen op de hoogte brengen van hun rechtspositie.

Vervolg

Zij moeten zelf leren hoe ze hun verblijfsvergunning kunnen verlengen en ophalen. De mannen moet vervolgd kunnen worden als ze de verblijfsdocumenten en identiteitsbewijzen achterhouden.

Minister Verdonk

De maatregelen staan in het advies 'Tegen de wil achtergebleven' dat afgelopen week werd overhandigd aan minister Verdonk van Vreemdelingenzaken. Het gebeurt te vaak dat mannen hun vrouwen bij familie dumpen en met hun verblijfsvergunning teruggaan naar Nederland. De vrouwen kunnen hierdoor geen kant meer op.

De ACVZ, de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, heeft maatregelen bedacht om te voorkomen

Werkloosheid onder vrouwen sterker gestegen

Het percentage mensen zonder baan is in het eerste kwartaal gestegen tot 6,6 procent. Dit betekent dat 498.000 mensen werkloos waren. In het eerste kwartaal van vorig jaar was het werkloosheidspercentage nog 6,4 procent. Dat heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vorige week in een persbericht laten weten.

Uit het persbericht blijkt dat in het eerste kwartaal van 2005 het aantal werklozen 17 duizend hoger was dan een jaar eerder. Volgens het CBS is het overgrote deel van de toename toe te schrijven aan vrouwen.

In de eerste drie maanden van dit jaar waren gemiddeld 256 duizend vrouwen werkloos. Dit is een toename met 15 duizend in het afgelopen jaar. Deze toename doet zich vooral voor bij vrouwen in de leeftijdscategorie 25-44 jaar. De sterk afgenomen groei van de werkgelegenheid in het onderwijs en de zorg zou volgens CBS hierbij een rol kunnen spelen. De laatste jaren vonden veel vrouwen werk in deze sectoren.

Bron: CBS

13 arrestaties wegens vrouwenhandel

In Leeuwarden en Alkmaar zijn afgelopen weken 13 mannen en vrouwen opgepakt die worden verdacht van betrokkenheid bij vrouwenhandel en valsheid in geschrifte.

Onder hen zijn enkele Hongaarse vrouwen. Het prostitutieteam van de Friese politie was erachter gekomen dat er enkele minderjarige meisjes van Hongaarse afkomst in Leeuwarden in de prostitutie terecht waren gekomen.

Meer arrestaties

In de afgelopen maanden heeft de politie een internationaal netwerk van Nigeriaanse vrouwenhandelaren opgehold. Diverse politiekorpsen hielden in het hele land acht mensen aan.

De politie deed onder andere huiszoeking in Almere, Amsterdam, Helmond, Mepel, Rotterdam, Sliedrecht en Vlaardingen.

De handelaren zouden meisjes en vrouwen, vooral in de leeftijd van 14 tot 25 jaar, in Nigeria hebben geronseld. Zij werden gedwongen in diverse West-Europese landen in de prostitutie te werken.

Steeds meer meldingen vrouwenhandel

Vorig jaar kwamen er ruim 400 meldingen binnen van vrouwen die gedwongen in de prostitutie terechtkwamen. Ten opzichte van

het jaar ervoor is dat een stijging van bijna 60%.

De meldingen kwamen binnen bij de STV, de Stichting tegen Vrouwenhandel. Het aantal meldingen is vooral gestegen doordat vrouwenhandel de laatste tijd meer aandacht heeft gekregen.

Nieuwsredactie

Sinemanın gülüşü...

Bir kalıbın oyuncusu olmamaya özen gösterdim. Fettan, ezik, şehvetli ya da komik, hüznü kadın gibi kalıplar değil, insanı resmetmek istedim perdede. İnsanın tüm duygularını, renklerini, tüm acılarını ve sevinçlerini.

Büyük Adam Küçük Aşk", "Züğürt Ağa" ya da "Uçurtmayı Vurmasınlar" filmlerindeki oyunculuğu ve canlandırdığı karakterlerle büyük çoğunluğun beğenisini kazanmış, toplumsal duyarlılığı gelişmiş özel bir oyuncu Füsün Demirel... Hep güler yüzlü, ortalığı toparlayan, hayat enerjisi yüksek ama çoğu zaman da fettan biri olarak beyaz perdede gördüğümüz sanatçıyı, iri siyah gözleri, siyah zülüfleri ve kocaman gülüşüyle olsa gerek hep çok yakın bulduk. Füsün Demirel, bu aralar hasta olsa da yine neşeli ve gülen gözleri ile samimiyetle sorularımızı yanıtladı.

● Bir sinema filminde en zoru hikayenin başlamasıdır herhalde. Sizin filminiz hangi sahne ile başlıyor?

Ankara'da başlıyor filmim, Menderes Hükümeti iktidarda. Yıl 1958, mevsim yaz... Ankara Mevki Hastanesi'nde (askeri hastane) "merhaba" demişim yaşama. Babam o yıllarda Genelkurmay'da görevli binbaşı. Beni görünce annemin morali bozulmuş önce. Tüplü bir bebek, maymun gibi demişse de, doktor ikna etmiş annemi: "Bak ne güzel kara gözlü bir kızın var" diyerek... İşte filmimin ilk görüntüleri bunlar. 2 yıl sonra 60 ihtilali olduğunda Ankara'da meydan mitingleri arasında

ben de varmışım. Hükümeti protesto eylemlerine bebek arabamın içinden katılmışım, arada hatalar yapıp Herkes "Ordu ordu çok yaşa!" diye bağırırken 2 yaşındaki bebek biraz ters söylemiş bu sloganı "Oydu oldu duş aşşa!" Tabii annem başına bir iş gelir korkusuyla eve dönmüş apar topapar.

● Kadın kimliğinizle, toplumsal konulara duyarlı bir oyuncu olarak tanidik sizi... "Sanatçı" kavramının gerekliliği ve sorumlulukları üzerine düşünceleriniz neler?

Sanatçı yenilikçidir, ileridir. Toplumsal ilerlemeye paralel olarak, hatta çoğu zaman toplumun da ilerisinde düşünce ve değerler üretir. Aydınlanık olduğundan, elbette çağının bu mücadelesi içinde yer almaktadır. Sanatçı iflah olmaz bir muhaliftir. Sistemle barışık bir sanatsal yaratıcılık düşünemiyorum.

● Sinema sizin için büyüleyici bir mecradır. Yaşamınızda görüntülerin yanında sözcükler, melodiler ya da renkler nasıl bir yere sahip?

Sanat yaşamımda yukarıdaki özelliklerin hepsine sahip iflah olmaz muhalif sanatçı Dario Fo'nun yarattıkları sanatsal yaşamımda yol gösterici oldu, ışık tuttu, aydınlattı beni. Fo'nun sözleri, replikleri hep yaşamımın sözcükleri oldu. Oyunlarındaki müthiş dinamizm, sağduyu,

mizah gücü, muhalif söylemi ve karşı duruşundaki cesur tavrı hayatımda duyduğum en güzel melodilerdi. Bana güç, cesaret verdi. İyi ki Fo oyunları hayatıma girdi, onları çevirdim ve iyi ki oyunculuğumu besleyen bu sözler, bu melodiler ve bu renkler oldu.

● Filmlerinizde canlandırdığınız karakterler hep iyiden yana. Bir genelleme yapmak zor tabii ki ama siz nasıl tahlil ediyorsunuz karakterlerinizi?

Bir kalıbın oyuncusu olmamaya özen gösterdim. Fettan, ezik, şehvetli ya da komik, hüznü kadın gibi kalıplar değil, insanı resmetmek istedim perdede. İnsanın tüm duygularını, renklerini, tüm acılarını ve sevinçlerini. İnsanı olduğu gibi, bütün zaaflarıyla ve becerileriyle anlatmak istedim. Fettan kadın da oldum ama Berdel'de ezik bir kuma kadındım... Tek bir şeye dikkat edip özen gösterdim: Kadın her koşulda isyanını içinde taşımalıydı. Fırsat verildiğinde patlayacak volkan gibi...

● Kadının özgül koşulları bir kıyafet gibi hep üzerindedir. Peki, sinemada kadın dilini nasıl görüyorsunuz?

Sinemada kadın dilinden söz etmek için bir hayli projenin üretilmiş olması gerek. Ama kadın yönetmenlerin kadın sorununu işleyen filmleri çok az sayıda. 1960'lı yıllarda sinemaya asistan olarak girmiş olan Bilge Olgaç çağdaş, yenilikçi, ilerici anlatımıyla Türkiye'deki yarı feodal düzen içinde, geleneklerle hapsedilmiş kadınları anlattı sinemasında. Genelde sinemamıza baktığımızda, kadın yönetmenlerin kadın cinselliğini erkekler gibi bir meta olarak kullanmadıkları dikkatimizi çekiyor. Tomris Giritlioğlu, Mahinur Ergun, Yeşim Ustoğlu, Handan İpekçi gibi kadın yönetmenlerimiz kadın sorununu sosyal, toplumsal, siyasal bakış açısı getirerek değerlendirdiler. Ancak TV dizilerinde kadın konusunun işleniş son derece çarpık... TV dizilerinin kadın senaristleri kendi sorunlarına nasıl çarpık bakıyor; kadın sorununa nasıl böyle ihanet edebiliyorlar? Aslolan liberal ekonomi ve paranın en yüce değer olduğu vurgu-

su! Böylece kadın yazarlar izlenme oranı yüksek olan kadının aşığı çekildiği konuları tercih ediyorlar.

● Kameranın rejii ekibinde ne yazık ki çok az kadın var. Siz bunu neye bağlıyorsunuz ve neden hiç kamera arkasına geçmek gibi planlarınız olmadı?

Feminist bir sinemadan söz etmek mümkün değil. Dünyada feminist sinema temsilcileri var ama Türkiye'de kadın yönetmenler kadınca bir bakışın altını çizmek istemiyorlar. Duygu sömürsü yapmadan, kadın dramlarının yansıtıldığı projeleri umarım gelecek nesiller hayata taşıyacak.

Şimdi sinema okulundan mezun olan sayısız genç kız artık sinema, TV dizisi setlerinde oradan oraya koşuşturuyor. Bazı setlerde kızlar sayıca daha çok. İşin hamallık kısmı diyeceğimiz teknik kadroda kızlar çok sayıda. Ama yönetmen, senarist ve hatta yapımcı koltağında hala az sayıdalar. Ben belgesel sinemaya çok ilgilim. Şartlarını yaratırsam, düşünüyorum. Uzun süredir beni heyecanlandıran bir konu.

● Şimdiye kadar çok sayıda sinema filmi ve TV yapımında yer aldınız. Bugün için "iyi bir projeye dair" kriterleriniz neler?

Bazen çok etkilendiğim bir projeye karşılaşıyorum ama nicel ola-

rak az tabii. Yazar ve yönetmenlerin ne düşündüklerini anlayamıyorum. Bu topraklarda yaşananlardan etkilenmeyip bir konu yaratamamayı anlayamıyorum. Tarihimize, geçmişimize hesaplaşacağımız işler ortaya çıkmalı ki, geleceğe sağlıklı bakabilelim.

● Bunun yanında -klip ve TV'nin etkisiyle- sinematografik dilin de git-tikçe aşındığına dair kimi kaygılar var. Siz nasıl yorumluyorsunuz?

Şu anda popüler kültür dediğimiz siğ üretimler, fast-food tüketilen ürünler genel anlamda egemen. Konuların işlenişinde derinlik yok.

● Bugünlerde gündeminizde neler var? Yeni film projesi var mı?

Henüz netleşmiş bir proje yok. Ama net olan, daha sayısız güzel işlerde çalışacak olmam. 20 yılımı doldurdum. Sanırım, son nefesime kadar Türkiye sineması için çalışacağım. 2 kuşak yetiştirdik. Bakalım daha kaç kuşağa yetecek ömrümüz. Yeni bir Dario Fo çevirim, son kitap projesi olarak gelecek ay okula buluşacak. "Bam bam! Kim o? Polis" adlı oyun, derin devleti sorgulayan bir komedi. Bence şimdiden adı bir yerlere not edilebilir, çünkü son 20 yılda yaşadıklarımızı görür gibi oluyor insan.

mujdearslan2003@yahoo.com

Müjde Arslan

Feminist film

Sanatçı Sezen Aksu, sinema sanatçısı Müjde Ar ve sanatçı Uğur Yücel. Bu üç ünlü ismi biraraya getiren feminist bir film.

Birçok albüme imzasını atan Sezen Aksu, en son çıkardığı "Pişmanım" albümüyle bazı kesimlerin eleştirilerine maruz kalsa da, albüm sevenleri tarafından beğeniyle karşılandı. Ancak

bu kez Sezen Aksu'yu yeni bir albüm çalışmasıyla değil, bir film çalışmasıyla setlerde görüyoruz.

Film, bir kadın filmi olarak düşünülmüş. İktidar olgusunun işleneceği film aynı zamanda bir komedi.

İktidar kadın olsa

Filmde oynayan Müjde Ar, "Emnim keyifli bir mesaj çıkacak. Bir adamla bir kadın var. Bundan elli tane şey yapabilirsiniz ama benim yapmak istediğim başka! Bu projeye sıcak bakmamın altında yatan şu; iktidar olan şeyin, çok erkek bir şey olduğunu düşünüyorum, her şeyiyle çok erkek. Halbuki iktidar

denen şey kadın olsa daha iyi olacak. İktidar denen şey kadın olursa, işte onu filmde anlatacağım" dedi. "Üç ünlü biraraya gelirse nasıl olur" sorusuyla yola çıkmadıklarını belirten Ar, "Sezen de hikayeyi çok beğendi, hem dolu bir içeriği olacak, hem eğlendirecek. Komedi üstelik! Sezen ve Müjde gibi ne idüğü belirlirli iki tane kadın var, her türlü duruşumuz belli" dedi.

Ünlü üçlüyü biraraya getiren film merakla beklenirken, erkek iktidarı yerine kadın iktidarı ibaresinin kullanılması birçok çevrede rahatsızlık yaratacağına benziyor.

İstanbul

Neden değişmiyoruz?

Ciltler dolusu kitaplar, sayfalar dolusu makaleler yazılmış sanatın hayatımızdaki önemi üzerine... Ve her fırsatta sanatın vazgeçilmezliğine dair vurgular yapılır. Peki ama gerçekten sanat hayatımızda ne kadar yer tutuyor? Neden gerçek rolünü oynayamıyor?

Çoğumuz için izlediğimiz film, dinlediğimiz müziğin ötesine geçemeyen sanat, bazılarımız için lüks bir ilgi alanı, kimisi için diğer insanlara olan farkı, kimisi için de sorunlarından kısa bir süre de olsa uzaklaşma ortamı olarak değerlendirilir.

Yaşamı değiştirme ve güzelleştirme gücü olan bu aracın hayatımızdaki yerini kendine soran oldu mu acaba? (Ya da sanatın değiştirme gücünü ne kadar biliyoruz?) Ne zaman sanata ihtiyaç duyuyoruz? Hangi hallerde onun hayatımızda olmasını istiyoruz? Çevre ile olan bağımızda yaşadığımız sorunları aşma konusunda ona ne kadar başvuruyoruz? Bu tür soruları çoğaltabiliriz. Ama bence bu soruların içinde, "Sanata hayatımızda nasıl bir rol veriyoruz ve olmazsa olmazlar listesine alıyor muyuz? soruları daha öncelikli cevap bekliyor.

İzlediğimiz her filmde, okuduğumuz

romanda kendimizden ne çok şey ararız. Kaybettiklerimizi ve düşlerimizi bulmaya çalışır, birilerine benzemenin hazzını duyarız. Ressam Mondrian, "hayat dengeye kavuştukça sanat ortadan kalkacaktır" diyor. Kendimizi toplum içinde anlamlandırdıkça ve toplumu anlamlı kıldıkça sanatın görevi değişir. Yarattım üzerine kurulmuş bir yaşamda ve yarattım ile değer bulunan bir toplumda başkalarına benzeme isteminin kendisini bir diğerinden daha şans(sız)lı görmenin, haksızlıkların, eşitsizlikleri kader olarak görmenin yeri olmayacağı için; sanat kendini eğlendirme ya da benzeme eğiliminden çok güzelleşmenin aracı olacaktır.

Aristoteles'e göre, duyguları artırmaktır sanatın görevi, korkuyu ve acıyı yenmenin aracı... Tabularımızı yıkmak, başkalarının korkularını anlamak ya da içinde olduğumuz anlamsız hüznün ve çözümsüzlüğün kaynağını bulmak için sanatı tercih ettiğimiz pek söylenemez. Daha çok derdimizin büyüklüğünü anlatan, bizi biraz olsun günlük yaşa-

min sorunlarından uzaklaştıran, sevdiğimizlelerimiz ile geçirdiğimiz birkaç saati güzelleştiren bir aracın ötesinde görmeyiz onu.

Ya da doğayı ve içinde yaşadığımız topluma dair bilgiyi edinme aracı olarak da almamız onu ele. Kısacası sanat, kendi işlevinin ve varoluş mantığının çok ötesinde bir yerlerde duruyor. Değiştiren, dönüştüren, güzelleştiren, eleştiren, fazlalıklardan arındıran, insan ile doğa arasındaki uçurumda köprü olan bir konumda değil. Neden?

Çünkü sanatın hayatımızda nasıl bir yerde olacağını bilmiyoruz. Ona neden ve ne zaman ihtiyacımızın olduğunu, sanatın nasıl olması gerektiğini, onun yaşam ile aramızda önemli bir bağ olduğunu, da bilmiyoruz.

Bu nedenle sanatın neden hayatımızı değiştirmedini, yenilemediğini, güzelleştirmedini, eskiyi tekrar ettiğini sorsak kendimize, bu yaşam ve doğa içinde kendimizi tanımlayamadığımız gerçeği çıkar ortaya.

Çünkü sanat, insanın doğada kendisine koyduğu tanımdır.

Dorşin Poyraz

Kadının Kaleminden

Latife Tekin Kitabı

Farklı üslubu ve yoksulluğa dair yazdıklarıyla tanıdığımız Latife Tekin'i Pelin Özer anlatıyor bu kez. Pelin Özer yazmıyor, belki de bir kadının yüzünü okuyor bizlere.

Nitekim Pelin Özer, "...anlatırken yüzü ani değişimlere öyle açık ki, yüzünü kitap yapmış demek geliyor içimden..." diyor. Ve ekliyor, "...Ona ancak kendiliğinden oluşmuş gibi duran bir kitabın sadeliğini yakıştırdım. Bugünde eskisin sesi, gelecekte yeni kalın..."

Akan bir konuşmanın sessiz bir dinleşişle bütünlendiği bir sohbet: Latife Tekin Kitabı.

Latife Tekin kimdir?

Latife Tekin, 1983 yılında yayımlanan 'Sevgili Arsız Ölüm' adlı romanıyla kısa sürede tanınan bir yazar. Bu kitabında, fantastik bir dünya olarak anlattığı köy, göç ve geçeköndü çevresini işlemiş.

İkinci kitabı ise, 'Berci Kristin Çöp Masalları.' Bir doğuş, bir kuruluş, bir türeyiş öyküsüdür. Kentin kıyısında, çöplükte, fabrika atıklarının ortasında doğan bir hayatın öyküsü anlatılıyor kitapta. Berci Kristin Çöp Masalları, Yunanca'dan Farsça'ya, Almanca'dan Hollandaca'ya kadar pek çok dile aktarılmış bir kitap.

Yazarın bir diğer kitabı ise, Gece Dersleri. Latife Tekin, bu kitabında üyesi olduğu marksist kadın örgütünü eleştiriyor. Yazarın diğer kitaplarından olan Buzdan Kılıçlar'da ise, yoksulluğun ne olduğunu anlama ve anlatma istemi var. Ya da yazarın kendi deyişimiyle, 'yoksulluğa dair bir şey söyleme kaygısı ve yoksul insanlardan yola çıkıp tüm insanlığa bakma ihtiyacı'.

'Aşk İşaretleri' ve kadın ile erkek arasındaki farklılıkların haritasını çizdiği 'Ormanda Ölüm Yokmuş' ise yazarın diğer kitapları arasında.

1957 Kayseri doğumlu Latife Tekin'in annesi Kürtçe ve Arapça da konuşan bir kadındır. Babasının ise duru bir Türkçesi olduğunu söyler.

Türkiye'de Kürt olmanın bir 'ayıp', 'günah' yani öteki olması aileyi de etkilemiş olmalı ki, annenin Kürt asıllı oluşu, evin küçük kızı tarafından bir şantaj konusu yapılmıştır: "Dondurma parası vermezsen, so-kaça çıkar Kürt Kürt diye bağırırm."

Yazar göçle, alışık olduğu çevre ve söyleyiş özelliklerinden kopmuş, bir travma, bir kırılış yaşamıştır. Tekin bunu, "dilsizleşme", "alıştığı kültür, anlam dizgesi ya da dünya görgüsünden kopma" olarak tanımlıyor. Bu kopuş ve yeni kültür dizgesini kavramak için yaptığı çalışma onu masumiyetten uzaklaştırmış ve

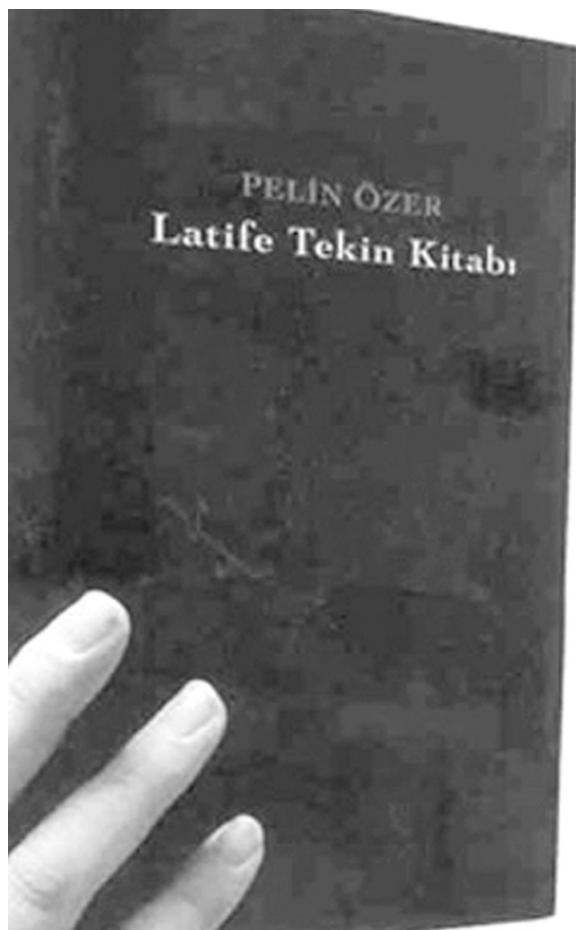
mutсуz etmiştir. Bu uzaklaşma ve mutсуzluk, Tekin'in yazarlığına ilk adımını beraberinde getirmiştir. Özlediği çocukluğuna, yazarlık kavuşmak istemiştir.

Çocukluk bizim ülkemizdir

Latife Tekin'e göre; asıl sorun, dünyada olmanın güzelliğini, dünyada yalnız insanların yaşamadığını kavramaktır. İnsanlık dünyada ne aradığını tartışmalıdır. "Gündelik hayat dışında başka türlü bir hayat olabilir mi" sorusuna yanıt aranmalı, düşünülmeli, insanın iç dünyasının meseleleri tartışılmalıdır. Çocukluğun işiği ıtırılmemeli, bunun yolları aranmalıdır. Ertele-nemeyecek kadar acil bir sorundur bu. Çünkü çocukluk bizim ülkemizdir.

Haklarımızı ararken ve alırken hayatın gerçeklerini göz ardı etmemek gerekir. Çünkü dili mırıldanmak ve mutlu olmak şansı elimizden alınmaktadır.

Pelin Özer'in hazırladığı 'Latife Tekin Kitabı' Everest Yayınlarından çıktı.

Feminist yazar Andrea Dworkin yaşama veda etti

Kadına yönelik şiddet ve pornografi konusundaki araştırmalarıyla tanınan feminist yazar Andrea Dworkin, 58 yaşında yaşama veda etti.

Dworkin, pornografiyi, kadın haklarının ihlali ve tecavüz ile şiddetin doğrudan nedeni olarak görüyordu. Feminist yazar, 1983 yılında Indianapolis'te "pornografinin kadının tamamen metalaştırıldığı ve temel bir insan hakları ihlali" olduğu savıyla mahkemeye başvurmuş ve davayı kazanarak büyük yankı uyandırmıştı.

Kadının uğradığı cinsel sömürü, bunun medyadaki yansımalarına karşı mücadele yürüten Dworkin, 2002 yılında anılarını "Feminist bir Militanın Politik Hatıraları" adlı kitapta toplamıştı. Dworkin Türkçe olarak da yayınlanan 1974 tarihli "Seksüalite'ye Radikal Bir Bakış" adlı kitabıyla da dönemin feminist hareketine damgasını vurmuştu.

İlk kitabı "Women Hating"i 27 yaşındayken yazan Dworkin, yaşamı boyunca kadınlara zarar verdiğini söylediği pornografiye karşı mücadele etti.

Dworkin, 1980 yılında kaleme aldığı "Pornografi ve Acı" başlıklı makalesinde "Pornografi vardır, çünkü erkekler kadınları aşağılamaktadırlar. Ve erkekler kadınları aşağılarlar, çünkü pornografi vardır" diye yazmıştı.

Dört Kafadar Arkadaş

Bir varmış, bir yokmuş; hayvanların mutlu yaşadığı bir ülke varmış. Bu ülkede çeylan, kaplumbağa, karga ve fare bir arada güzel güzel yaşıyorlardı. Yurtları uzak, çok uzak bir yerdedi. Mutlulukları da bu yüzdenmiş.

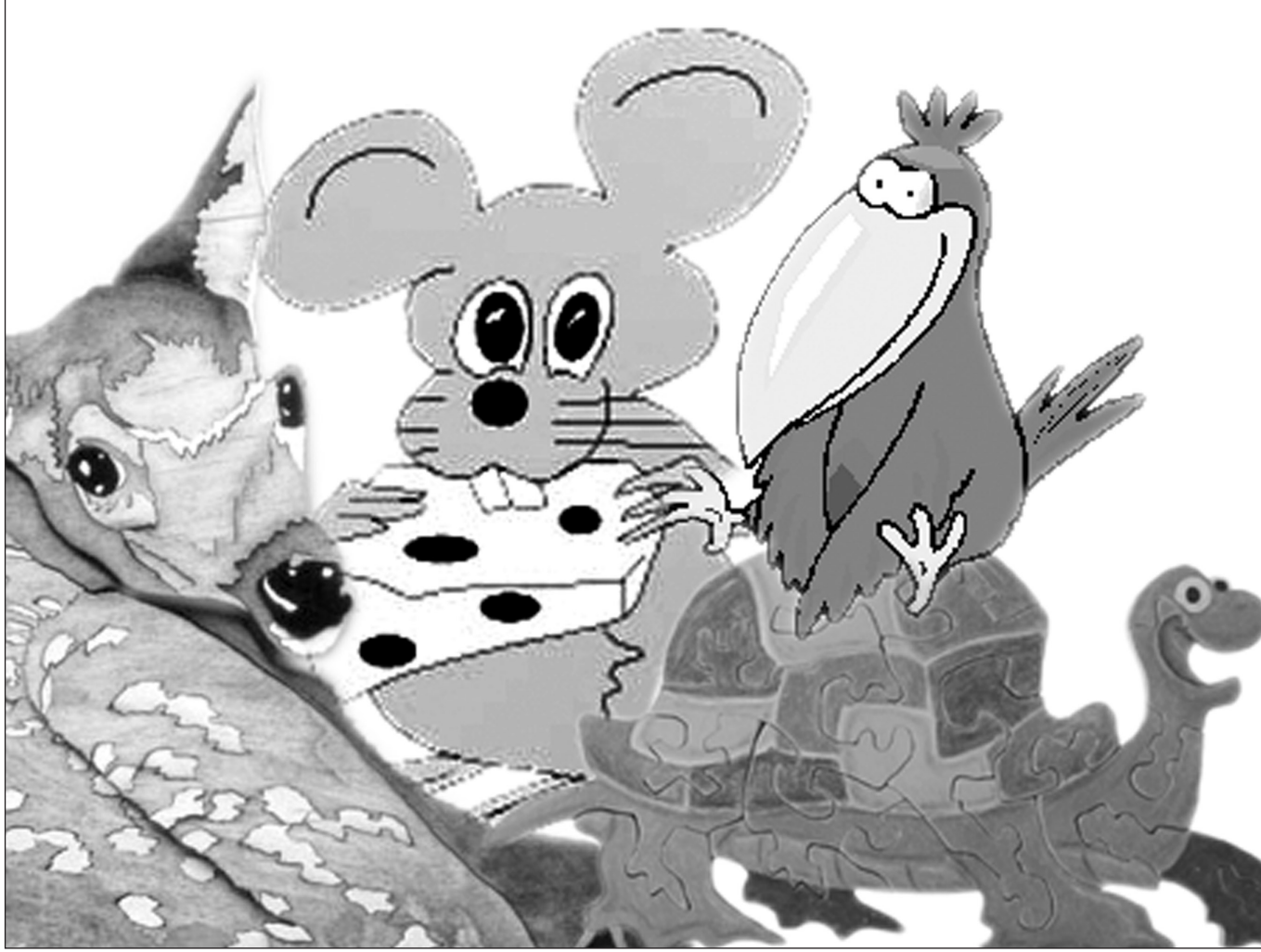
Bir gün çeylan çayırdı oynuyorlardı, halinden çok mutluymuş. Ancak birdenbire insansoyunun en iyi dostu olarak bilinen bir köpek çıkmış ortaya. Tabii arkasından da bir insan gelmiş. Köpek ve adam çeylanın peşinden koşmaya başlamış. Çeylan kaçmış onlar kovalamışlar.

Bu sırada evde yemek zama-nıymış. Sofrayı hazırlayan fare bakmış arkadaşlarından biri eksik. Arkadaşlarına dönerek:

- Neden, hep dörtken bugün üçüz? Çeylan arkadaşımız bizi unuttu mu dersiniz?

- Unutmaz, demiş kaplumbağa. Mutlaka başı dertte olmalı. Ne olurdu karga gibi kanatlarını ol-saydı, uçar dolanırdım çayırları. Ya çeylanın yardımımıza ihtiyacı var-sa, ne olduğunu bilmeden onu yargılamak doğru olmaz.

Karga hak vermiş kaplumbağa-ya. Kanatlarını çırpıp havalanmış

ve çeylanı aramaaya başlamış. Bir-de ne görsün, çeylan ormanda bir tuzığa düşmemiş mi? Ağlardan

kurtulmak için çirpiniyor duruyor. Kar-ga hemen dostlarına haber ver-miş. Üçü düşünüp bir sonuca var-

mışlar. Biri evi bekleyecek, diğer ikisi çeylanı kurtarmaya gidecek-miş. Tabii ki evde kaplumbağa

kalmış. Fare ile karga fırlayıp git-miş. Kaplumbağa kalmış kalması-na ama akli hep dostlarındaymış. Sonunda oda çıkmış yola. Bir süre sonra fare ile karga çeylanın yanına gelmiş. Fare ağları kemirmiş. Sonra hepsi oradan ayrılmış.

Avcı oraya gelip ağları parça-lanmış, tuzığı da bomboş görünce küplere binmiş. Öfke ile etrafa ba-kınmış o sırada kaplumbağayı gör-müş. Onu çantasına koymuş.

- Çeylan bir başka güne kalsın. Biz bu akşam kaplumbağa ile yeti-nelim, demiş.

Karga olup bitenleri yukarıdan görmüş. Hemen uçararak olanları çeylana ve fareye anlatmış. Üçü hemen bir araya gelip dostlarını nasıl kurtaracaklarını düşünmeye başlamışlar. Sonunda bir yol bul-muşlar. Çeylan, avcının önüne çıkıp kendini göstermiş. Çeylanı karşı-sında gören avcı hemen onun pe-şine düşmüş. Avcı kovalıyor, çey-lan koşuyordu. Sonunda avcı yu-rulup sırtındaki çantayı yere atmış. Farede bunu bekliyormuş. Hemen koşup, çantayı kemirmiş ve dostu-nu kurtarmış.

Onlar ermiş muradına, avcı boş dönmüş evine.

Bilmece

- 1- Kutuplara giden zenci ne olur?
- 2- Yeter çektiğim.
- 3- Gece gündüz yufka açar!
- 4- Şehirden şehire koşarım, köyden köye giderim fakat hiç hareket etmem.
- 5- Ağzı vardır konuşmaz, yatağı vardır, fakat hiç uyumaz.
- 6- Ben iki hasretlinin arasında dururum. Onları konuştururum.

Çevreleri: 1 - donar 2 - fotoğraf makinesi 3 - deniz 4 - yol 5 - okunuşu 6 - telefon

Devekuşu

Temel Avustralya'ya devekuşu avlamaya seyahate çıkıyor. Orada malzemelerini hazırlayıp maceraya atılıyor. Bir virajı dönünce bakıyor 10,15 tane devekuşu. Hemen arabayı durduruyor silahını doğrultuyor. Devekuşları silahı görünce ürkerek kafalarını kuma gömüyorlar. Yani kendi akıllarınca saklanıyorlar. Temel etrafa bakıyor ve kendi kendine sinirli sinirli soruyor:

- Ulan nereye gitti bu hayvanlar?

Hepimizin büyükleri-mizden duyduğu bir şey vardır: "Sağlıklı beslenmelisin" ve hepimiz içimizden: "Ben za-ten sağlıklı besleniyorum" ya da "Sağlıklı beslenmek için sevdiğim şeyleri yeme-meli miyim?" diye geçiriyor ve kızıyoruz. İnsanın sevdi-klerini yemesi sevmediği şeyleri yemesinden daha keyifli çünkü...

Fakat büyüklerimizin söylediklerini bir düşünelim: "Acaba sevdiğimiz tüm yiyecekler vücudumuzun gereksinimi olan bütün besleyici maddeleri içeriyor mu?" Eminiz hepimiz, şekeri, meşrubatları, ham-burgeri, dondurma, bisküvi ve tatlıları seviyoruz. Kim

sevmez ki!!! Bir bakalım acaba bunlar bize neler sağlıyorlar.

Şeker bir karbonhidrattır ve yiyeceklerimizi tatlı yapar. Şekerli yiyecekleri tüketen kişiler daha enerjik olurlar. Çünkü şeker enerji verir.

Fakat fazla yediğimiz zaman dişlerimizin çürümesine ve şişmanlamamıza neden olur. Şişmanlamanın önüne şimdiden geçememek ileride mutsuz olmamıza neden olabileceği gibi, sağlığımızı da tehdit eder. Bazı insanların vücutları şeker depolayamaz, bu yüzden çok az şeker yiyebilirler. Bazılarına ise, vücutlarının şekeri uygun biçimde kullanmasına yardımcı ol-

Nasıl sağlıklı besleniriz?

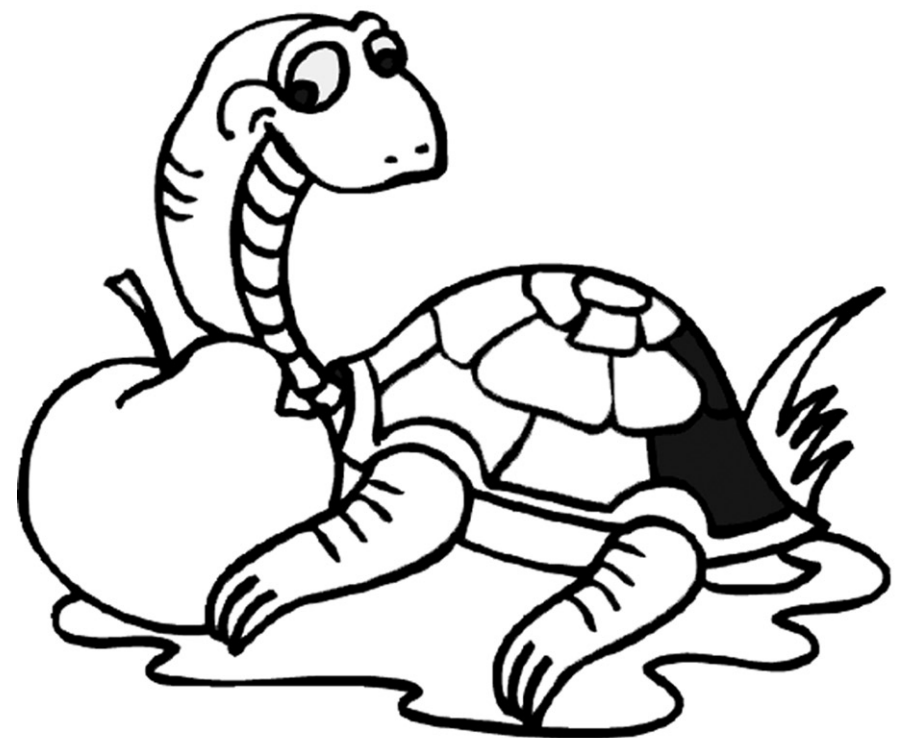
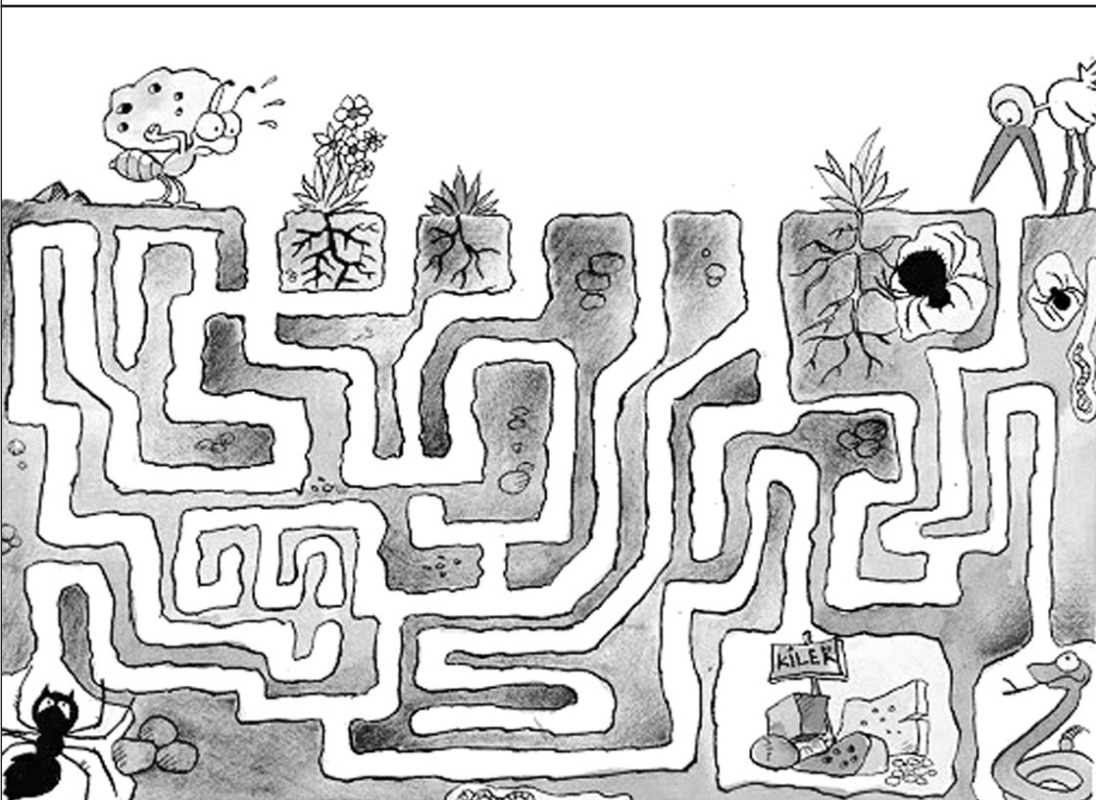
mak için, iğne yapılması gerekir. Bu soruna şeker hastalığı adı verilir.

İşte bu yüzden şekerli besinleri yerken dengeli yemeye çok dikkat etmeli-

yiz. Şekerli besinlerin yanında diğer besinlerden de almak mutlaka gereklidir. İleride yaşayacağımız rahatsızlıkların önüne şimdiden geçebiliriz.

Haydi çocuklar, arının yükünü başkalarına kaptırmadan kilere ulaştırmasını sağlayalım!

ELMASINI KİMSEYE YERMEK İSTEMEYEN KAPLUBAYI BOYAR MISIN?

Ekolojik Yaklaşım

Geçtiğimiz Mart ayında açıklanan bir rapor oldu. Dünyada şimdiye kadar hazırlanmış en kapsamlı ekosistem raporu. Raporla ekolojik sistemimizin geleceğine ilişkin, insanı endişelendiren bir çok nokta var. Ancak tüylerimi en çok ürperten nokta, "İnsan kendisiyle birlikte 10 milyon tür için bir tehdit" belirlenmişti. Öyle çok da şaşılacak bir şey yok gibi geliyor insana. Ama bir kez daha, yani doğanın bir parçası olan insanın bu derece kendi karşısına dönmesi sarsıyor insanı. Bir çocuğun kendisini doğuran anaaya sırtını dönmeye gibi... Doğa bağışlayıcıdır, ama keşke insan da bir çocuk kadar masum olabilse... Evet, daha fazla geç olmadan, ekolojik bütünlüğümüze dönmeliyiz. Yoksa küresel bir parçalanmışlığın, insan karşılaşmasının giderek meşruluk bulduğu bir dünyada yaşayacağız.

İnsan doğa karşısında bir tehlike haline nasıl geldi? Bu sorunun yanıtını bulmak için, hiç de kısa olmayan bir zaman dilimini aşarak geriye gitmemiz gerekiyor. Çünkü insanın doğa karşısındaki durumu, insanın insan karşısındaki duruşunu anlamamızı gerektirir. Bu da bizi sömürünün ilk başlangıç nok-

tasına götürür. İnsanın insan üzerindeki tahakkümü, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümüne dek dayanır. Kadın üzerinde başlayan bu tahakküm, hiyerarşik yapılanmalar, devlet kurumlaşmaları şeklinde bir toplumsal tahakküme dönüştü. İlk insanlar için doğa, var oluşun ve hayatın kaynağı idi. Ancak insanlar arası sınıflaşma paralelinde gelişen doğa üstü varlıklara inanış, doğayı da tahakküm altına alınacak bir gerçekliğe dönüştürdü. İnsanı sömüren zihniyetin doğayı da sömürmemesi için bir gerekçe yoktu artık. Böylece insan, doğanın bir parçası, tamamlayıcı değil, doğadan ayrı, onun kar-

şısında ve üstünde bir varlığa dönüştü. Bu nedenle, bugün bile doğaya ilişkin soruları doğru soramıyoruz. Mesela, "İnsan doğaya müdahale etmeli mi etmemeli mi" sorusu bunlardan sadece birisi. Sorudaki anlamı doğru okursak göreceğiz ki, kendimizi doğadan ayrı bir şey olarak görüyoruz.

Doğa?

Doğayı nasıl anlamalı? Doğa giderek genişleyen, çeşitlenen uzun bir farklılaşma sürecidir. Ve doğa var olan herşey değildir. Yani gelişim süreci durağan değil, tersine olma-ya devam eden dinamik bir özelliktedir. Doğa canlıdır. Fakat cansız, insan dışında ve karşısında, hatta ürkütücü -vahşi doğa, vahşi orman benzetmeleri- kıldıkça doğaya hoşratça müdahale etmenin de meşruluk zemini elde edilmiş olur.

Doğanın en temel özellikleri, onun canlılığı, çeşitliliği ve doğadaki canlıların karşılıklı bağlılığıdır. Doğadaki çeşitlilik insan türünün de parçası olduğu yaşamın ömrünü uzatan en önemli etkenlerdendir. Zaten insan da, evrim zincirinin son halkası olması itibarıyla bu çeşitliliğin bir sonucudur. Bu çeşitlilik olmasaydı belki de şimdi yaşamımızı bir amip olarak sürdürüyor olacaktık. Peki bu çeşitlilik olmasaydı ne olacaktı? Bu soru da doğadaki türlerin birbirlerine karşılıklı bağlılıkları ilkesiyle bağlantılı. En basitinden, doğadaki besin zincirini biliriz. Başlangıcı ve bitişi olmayan bu zincir bir döngü oluşturur. Ve zinciri oluşturan her tür, bir öncekinin yaşam gerekçesi ve bir sonrakinden beslenerek yaşam bulan bu sarmalın üyesidir. Her tür ihti-

yacı kadar tüketir. Fazlasına göz koyan olur ise, denge bozulur. Yani doğada öyle 'güçlü olan zayıfı yer' diye bir kural söz konusu değildir. Her türün kendi ihtiyacını karşılayabileceği bir dengeye sahiptir doğa. Ve doğadaki her canlı mutlaka bir işleve sahiptir, 'atık' diye bir şey yoktur. Çoğumuzun hiç de sevmediği ve bunlar niye var diye sorduğu sinekler bile başka canlıların yaşamları için gereklidir.

Özetleyecek olursak; ekolojide,

- 1- Doğa basitten karmaşığa evrilir. Türlerin varlığı doğadaki çeşitliliğe bağlıdır.
- 2- Her şey diğer her şeyle bağlantılıdır. Ekolojik ağda bir noktadaki küçük bir bozulma, uzak bir noktada, geç bir dönemde çok büyük etkilerle kendini gösterebilir.
- 3- Her şey bir yerlere gitmek zorundadır. Doğada atık yoktur. Her şey taşınır, dönüşür, bir döngüde yerini alır.

Ve sonuç olarak

İnsan doğanın bir parçası. İnsan, en gelişmiş tür olarak kendinden önceki doğayı kapsayan en gelişmiş doğa. Ve insan, evrenin özeti. Öyleyse, doğa yasalarını toplumsal yaşamımıza da yedirelim. İnsanlar olarak, kültürler olarak birbirimize ihtiyacımız ne kadar da çok. Çeşitliliklerde buluştuğumuz sürece, doğaya katılan bir toplumsal yaşam mümkün mü? Bir düşünürün de dediği gibi, "Bu uğurda hayal etmeye ve savaşmaya değer!"

Nilay Çelik

Doğayı Seven Dikenine Katlanır

Kirpi, dikenlerine rağmen, bir köpek ya da kedî yavrusu gibi zararsız bir hayvan. Dikenleri sadece gerektiğinde kendisini korumak için kullanıyor.

Bir kaktüs öldürmeyi, kirpiyi elinize alıp oynamayı denemek isteyeniniz var mı? Eğer varsa, önce düşünmenizi tavsiye ederiz. Bu durumda eğer doğayı seviyorsanız, dikenine de katlanacaksınız.

Doğadaki meşru savunma

Dikenler, yer yüzünde hayatta kalmak için organizmaların sahip olduğu en önemli savunma araçlarından biri. Kendilerini savunmak için arkalarına bakmadan kaçmıyorlar, dişlerini ya da tırnaklarını

kullanmıyorlar. Onların dikenleri var. Bazı canlılar da evrim içinde kendilerini dikenlerle donattılar.

Kanada'da, 550 milyon yıl önce yaşandığı belirlenen bir deniz hayvanı ortaya çıkarıldı. Bilimsel adı "hallucigenia." Gövdesinin üstünde, kendisini korumak amacıyla kullandığı uzun dikenler vardı. Dikenler, 500 milyon yıl öncesinin ilk deniz canlılarında da bulunuyordu. Bu dikenlerle, 350 milyon yıl sonra, Stegosaurus diye adlandırılan otçul dinozorların sırtlarında da karşılaşıyoruz.

Kuyruklarının ucunda, etçil dinozorlar

karşısında kullanılmak için dikenli güzre benzeyen bir oluşum yer alıyordu. Dikenler, çeşitli maddeler içeriyor. Bitkilerin dikenleri selülozdan. Güllerde değişime uğramış yapraklar, akdikenlerde ise dönüşüme uğramış dal uzantıları söz konusu... Dikenlerden, başka canlılar da silah olarak yararlanabiliyor. Örneğin kaktüs kuşu, bu dikenleri gagasıyla alıp, böceklere batırmak için kullanabiliyor.

Bir memeli olan kirpinin dikenleri ise, zaman içinde değişime uğramış uzun tüylerden başka bir şey değil.

Bazı gece kelebeklerinin, onları avlayacak olan hayvanların hazımlarını güçleştiren ısırgan dikenleri var.

Balıkarda, hatta deniz akrebi gibi etçil türlerde bile dikenler savunma işlevi görüyorlar. Bunun en çarpıcı örneği derinlerde yaşayan iskorpit... Bu balığın dolastığı sularda trafik az olduğu için, protein ihtiyacı büyük bir ivedilik taşıyor.

O nedenle, iskorpitler öteki balıklara karşı oldukça saldırgan bir tavır sergiliyorlar. Ama sırtlarındaki dikenleri, sadece ve sadece diğer büyük balıklardan korunmak için taşıyorlar.

Peki dikenlerle çoğalmak zor oluyor mu?

Dikenliler, çoğalmak için herhangi bir güçlük çekiyorlar mı? Pek zorlandıkları söylenemez. Örneğin, kunduzdan sonraki en büyük Avrupa kemirgeni olan kirpi, 18 yıl kadar yaşayabiliyor. Dişisi ile çiftleşmesi en küçük bir problem yaratmıyor. Çünkü hayvanın karın bölümündeki tüyleri çok yumuşak. Dişi 8 hafta sonra yavrularını dünyaya getiriyor.

Brüksel

Kaplan emziren kadın

Mıyanmarlı 7 aylık bebek sahibi anne, aynı zamanda iki kaplan yavrusunun da anneliğini yapıyor.

40 yaşında Mıyanmar'da bir kadın; Hla Htay. Ve yine Mıyanmar'da 2 yavru Bengal kaplanı. Htay'ın 7 aylık bir bebeği var. Fakat anneliğinden sadece bu 7 aylık bebek faydalanmıyor. O artık henüz 1 aylık olan Bengal kaplanlarının da annesi.

Aslında 3 kardeş olan Bengal kaplanlarından birisini doğduğunda anneleri öldürmüş. Kalan iki yavru ise, diğer kardeşleri gibi ölüm tehlikesine karşı annelerinin yanından alınmışlar. Ve bir süredir de Hla Htay'ın yanındalar. Hla Htay, bengal yavrularının süte ihtiyacı olduğunu düşünce gönüllü olarak onlara annelik yapmayı kabul etmiş. Nesli tükenmekte olan kaplanlar ise hallerinden oldukça memnun.

Haber Merkezi

İlhan Diken

Ağrılı kanamalar (Dismenore)

Adet sırasında, karnın alt kısmında muhtemelen kağalara, sırtın altına veya uyluklara doğru dağılan ağrı ile birlikte bulantı, kusma, ishal veya genel ağrılar görülebilir. Adetin ilk bir iki gününde karnında hafif kramplar hissetmek normaldir.

Kadınların yarısında bu sıkıntılar vardır. Ancak, yüzde 10'u ilaç almadıkça, günlük yaşamalarını sürdürmeyecek kadar şiddetli ağrılar hissederler. Eğer ağrı önemli bir kadın hastalığının belirtisi değil de, normal sürecin abartılmış hali ise birincil ağrılı kanama adı verilir. Birincil ağrılı kanamaya, rahimin kasılmasını sağlayan maddelerdeki yükselmenin sebep olduğu bilinmektedir.

Kadın hastalıklarına bağlı bir bozukluk sebebiyle ortaya çıkan ağrılı kanamalara ikincil ağrılı kanamalar denir. Ağrı adetin 3'üncü gününden sonra da sürerse, adetler arasında kanamalı veya kanamasız ortaya çıkarsa, adet başlangıcından birkaç gün önce başlarsa ve damlalar halinde yada fıskırarak kanama varsa ikinci bir sebep aranır. Bunun altında yatan sebep; cinsel ilişkiyle bulaşan bir hastalık, alt karında iltihaplı bir hastalık, yumurtalık kist veya tümör olabilir. Bu sebepleri mutlaka araştırmak ve doktora başvurmak gerekir.

Birincil ağrılı kanama, ağrılı fakat zararsızdır. Ergenlik çağında daha yaygındır ve yirmili yaşların ortasına doğru veya doğum yapıldığında kendiliğinden geçer yada hafifler. İkincil ağrılı kanama daha ciddidir ama buna neden olan bozuklukların çoğu tedavi edilebilir. Birincil ağrılı kanama için doktorunuz bir ağrı kesici verebilir. Bu ağrı kesiciler kadınların yüzde 80'inde etkili olabilir. Doğum kontrol hapları veya aspirin de rahatsızlığı azaltır. İkincil ağrılı kanamalar için, alta yatan sebebe göre değişik tedaviler yapılır.

Adet görmek (amenore)

Eğer adet görmeden 16 yaşına gelmişseniz,

bu büyük ihtimalle, normal bir şekilde ancak diğer kızlardan biraz daha geç geliyorsunuz anlamına gelir. Çok atletik veya çok inceyseniz adet gecikebilir. Ancak, özellikle diğer cinsel değişiklikler de (örneğin memelerin büyümesi ve kıllanma gibi) gecikmişse, zayıf da olsa hormonal bir anormallik ihtimalini gözönüne alarak bir doktora danışmak gerekir.

Eğer yıllardır adet görürken, bir veya birkaç dönemi atlarsanız, buna "ikincil amenore" denir. Bu durum için çok çeşitli açıklamalar yapılabilir. Hamile olabilirsiniz, çok fazla egzersiz yapmaktasınız veya stres altındasınız. Çok obur kadınların adetlerinde de bazen düzensizlik olabilir.

Aldığınız bir ilacın yan etkisi kanamalarınızı durdurmuş olabilir. Doğum kontrol hapınızı bırakmışsanız birkaç ay adet görmezsiniz. İlave olarak emzirmek de adeti geciktirebilir ve menopoz devresine yaklaşıyorsanız adetin aksaması normaldir.

İkincil amenorenin bu nedenlere bağlı olması çok görülen bir durumdur. Tümörler veya hipofiz bezi bozuklukları gibi daha ciddi sorunlar da amenoreye neden olurlarsa da bu duruma çok ender rastlanır. Doğumdan sonra, süt vermek söz konusu olmadığı halde ortaya çıkan adet aksaması, hipofiz bezinin doğum sırasında kısmen veya tamamen iflas etmiş olabileceği anlamına gelir.

Eğer adetleriniz düzenliyse ve 2 hafta gecikmişseniz, hamile olup olmadığını anlamak için doktorunuzu görmek isteyebilirsiniz. Ancak, hamile olmadığınızdan emin değilseniz ve başka hiçbir sıkıntınız yoksa, bir doktorla görüşmeden 6-9 ay beklemenin bir zararı yoktur. Bu arada, gerekli önlemleri almalısınız, adet görmeseniz de hamile kalabileceğinizi aklınızda tutun. Birincil amenoreniz de olsa, ikincil amenoreniz de olsa doktorunuz alt karın muayenesi ile birlikte birtakım tetkikler ve araştırmalar yapabilir.

Çeşitli bozukluklar yumurtalıkların çalışmasını engelleyebilir. Röntgen filmleri dok-

torunuzun bu konuda karar vermesine yardımcı olabilir.

Amenore çok ender olarak, ciddi bir bozukluğun işaretidir. Ancak, adet görmüyorsanız, hamile kalmanız zor olabilir. Böyle bir durum varsa, doktorunuz sizi kısırlık üzerinde ihtisas yapmış bir uzmana gönderebilir.

Altında bir bozukluk yatmadığı sürece amenorenin tedavisi gereksizdir. Ama adet görmeyen kadınlar kemik incelmeye (osteoporosis'e) daha yatkın olmaları nedeniyle doktorunuz östrojen veya kalsiyum almanızı önerebilir. Eğer bir bozukluk söz konusu ise tedavi, sebepler göz önüne alınarak yapılır.

Şiddetli adet kanamaları (Menoraji)

Şiddetli adet kanamaları, özellikle düzenli yumurtlamayan genç kadınlarla menopoza girmekte olan kadınlarda çok görülür. Ama birçok kadın üretken yaşamı süresince ağır bir adet kanaması geçirmiş olabilir. Bazı kadınların bütün dönemleri böyledir. Ağır kanamalı adetler için kullanılan tıbbi terim Menorajidir. Bu durum aynı zamanda hipermenore olarak da bilinir.

Şiddetli adet kanamaları sıklıkla, hormon devrelerinde ani bir rahatsızlığı yansıtır. Ancak alt karın bölgesine bağlı bir hastalığa bağlı gelişebilir. Doğum kontrolünde kullanılan rahim içi aletler de şiddetli kanamalara sebep olabilir. Bu durumlarda genellikle çıkarılması gerekebilir.

Eğer ağır kanama ilk defa oluyorsa ve adetiniz gecikmiş ise düşük yapıyor olabilirsiniz. Hemen doktor çağırın, çünkü eğer düşük tamamlanmamışsa kürtaj olmanız (doktorunuzun rahim içini hafifçe kazıdığı küçük bir ameliyat) veya bir vakum işlemi geçirmeniz gerekebilir.

Eğer tek, gecikmesiz ama şiddetli bir adet kanaması yaşamışsanız ve hamile olmanız söz konusu değilse büyük ihtimalle tıbbi bir yardıma ihtiyacınız yoktur. Böyle bir durumda kanama hafifleyene kadar aktivitelerinizi azaltın. 24

saat içinde durmazsa doktorunuzu arayın. Eğer birkaç defa ağır kanamalı adet görmüşseniz, kan kaybından demir eksikliği nedeniyle kansızlığa uğramamak ve kanamanın altındaki sorununu öğrenebilmek için doktorunuza danışın.

Menoraji can sıkıcı bir olaydır, üzücü de olabilir. Ancak çok ender olarak altında ciddi bir sorun yatabilir, buna rağmen dikkat etmeniz gereken konu kansız kalmamaktır. Eğer gençseniz ve rahminiz normal bir durumdaysa, büyük ihtimalle doktorunuz kanamayı azaltmak için, östrojen veya progesteron veya ikisini birden (genellikle doğum kontrol hapı şeklinde) verecektir. Hap aldığınız halde adet kanamanız çok fazlaysa veya herhangi bir sebepten hapı alamıyorsanız, başka ilaçlar kullanılabilir. Kansızsanız demir hapları almanız gerekebilir.

Vücut temizliği

Vücut temizliğinde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, toz ve kirle kapanan gözeneklerin açılarak oksijen almasını sağlamaktır. Her gün sabunla yıkanmak vücut yağlarını alıp cildi kurulaştırabilir. Ayrıca çok sık ve fazla sürülen kremler de gözenekleri kapatarak oksijen almasını engeller, bu da cilt sağlığı için sakıncalıdır.

Her gün ılık suyla ve lifli bir bezle hafifçe yapılacak bir temizlik cildin nefes alması için yeterlidir. Ayrıca gerek oluğu ponza taşı da topuk ve nasırlar için kullanılabilir

Pratik öneriler

- Mutfak eşyalarının üzerindeki etiket izlerini yok etmek için, üzerlerine mobilya cilası serpip yumuşak bir bezle silin.
- Fırınıza sinmiş kötü yemek kokular için; yemek yapmadan önce fırınınızın ortasına yarısı sirke yarısı su ile doldurulmuş bir tava koyun. Fırını birkaç dakika için ısıtın daha sonra soğumağa bırakın.
- Gömlek yakalarındaki kirleri gidermek için, gömleği makineye atmadan önce yaka kısmına sabun sürüp 15 dakika bekletin.
- Tutkal lekelerini çıkarmak için, sirke ile ıslatıp bol su ile durulanmalıdır.
- Masanızın üzerine damlayan mumları çıkarmak için lekenin üzerine neft döküp 5 dakika bekleyin sonra nemli bir bezle silin.
- Ellerdeki soğan ve sarımsak kokularını giderebilmek için yapılacak en iyi şey haşlanmış patatesle ovuştur.
- Bir yerdeki sigara dumanını yok etmek için hemen mum yakın.

Bitki çayları

Son yıllarda damak zevkimize uygun yiyeceklerin yemmesine, lezzetli çayların ve suyunun içilmesi de eklendi. Gittikçe artan bir sıklıkta şekerli, asitli, katkı maddeli, boyalı içecekleri içer olduk. Uç tatlılara ve lezzetlere alışınca doğadaki Özgün aromalardan ve tatlardan yeterince zevk alamaz hale geldik. Hiç siyah çay; kahve; boyalı, şekerli ve gazlı meşrubatlar dışın-da ara sıra bitki çayı içmeyi denediniz mi? Bu bitkiler, doğanın birer he-

diyesidir. Doğru ve bilinçli kullanıldığında aynı zamanda birer sağlık kaynağıdır. Bazılarının toksin atıcı etkisi vardır, bazılarının ise boşaltıcı, sindirim sistemini rahatlatıcı ve gevşetici. Doğada

bazı bitkiler zayıflamaya, bazıları su tutmaya yöneliktir. Her bitkinin çayı aynı şekilde yapılmaz. Örneğin adaçayı ve şahtere gibi bitkiler kaynatılmamalıdır. Bu tip bir bitkinin içindeki yararlı maddeler, fazla kaynatılınca zararlı hale gelebilir. Adaçayı üç dakikadan fazla kaynatılırsa yararlı özelliklerini kaybeder. Bu bitki, demlenmelidir. Bazı bitkilerin de tam tersine, kaynatılarak özünün çıkartılması gerekir. İhlamur, havlican, zerdeçal bu tip bitkilere örnektir.

Genelde bitki çaylarını tek başına içmek daha doğrudur. İki veya üçten fazla bitkiyi aynı zamanda karıştırıp kullanmak özel durumlar dışında pek doğru değildir.

Yemek tarifleri

KABAK DOLMASI

Malzemeler:

Bir buçuk kg. kabak
500 gr. kıyma
Bir kahve fincanı sıvıyağ (zeytin yağı)
İki üç dilim bayat ekmek içi
Üç çorba kaşığı toz şeker
tuz

Yapılışı:

Kabakları soyun ve enine keserek ikiye bölün. İçlerini ayıklayın. Ekmek içlerini ıslatın ve içiye sıkın. Kıymayı ekmek içleri ve biraz da kabak içlerinden ilave ederek yoğurun. Hazırladığınız içi kabaklara doldurun. Dolmaları tencereye dizdikten sonra yetecek kadar suyla örtterek pişirmeye başlayın. Diğer yandan yağ ile şekeri yakararak (yağ ile şekeri birlikte ateşe koyun ve iyi-

ce koyu bir renk alana kadar bekleyin) dolmaların üzerine dökün. Bir taşım kaynattıktan sonra kısık ateşte pişirin. Afiyet olsun!

gaydırı gubbah Cemile!

Fincan
Xanim

oynun olur mu?/ On dört yaşında da Nazife de hanıma doğum olur mu?"

Dikkat ettiyseniz, türkünün kendisinde de kızın henüz oyun çağında olduğu belirtiliyor, ama ve de fakat, hemen akabinde, Nazife'nin yanına "Hanım" ibaresini de ekleterek yaş büyütme ne anlama geliyor?

Devam edelim: "Daha deyme-mişti on dört yaşına / kıydı felek vurdu / kollarıma boynuma..."

Tabi Anadolu'nun kimi türküleri de var ki çöz çözebilirsen. Çözemediklerimden biri bu "Gaydırı gubbah Cemile"dir. Türkü başlanınca, bırak halay çekip göbek atmayı, insan hip hopçular gibi kafası üstü dönmek istiyor; o kadar ki enerji dolu. Amma ve lakin, bir derdi anlatıyor: "Cemilemin gezdiği dağlar meşeli imanım / haşdi de üç gün oldu / Cemilem ben bu derde düşeli..."

Peki ya şuna ne demeli: "Fadime'yi samanlıkta bastılar / şalvarını gül dalına astılar..." Bu nasıl iş-tir! Madem bastınız, niye şalvarını gül dalına asıp, teşhir ediyorsunuz. 13-14 yaşında, oyun çağındaki kızlar için kalkıp türküler yakın, sonra da birinde bir hareketlenme olunca, teşhir edin! Hemen akabinde, bir de şöyle söyleyin: "Tokat'tan mı geliyon da kız sen Almuslu musun / ben seni alacağım da söyle namuslu musun..." Bu durumda kızın ne demesini bekliyorsunuz? Şunu mu diyecek, "yok, ben namussuzum, çünkü bir önceki türküde, samanlıkta basılıp

da şalvarı gül dalına asılan Fadime benim..." Bu mu? Ardından devam et sen: "Oy farfara farfara / ateş de düştü şalvara / ağzım dilim kurudu / kız şalvara şalvara..." Dikkatinizi çekerim, bu "farfara" türküsünde, "kızlar misket yuvarlar" diye bir kesit vardır ki yine mağdurenin çocuk olduğuna işaret eder!

Celal Güzelses gibi derlemelelerin "babası" nı da anmadan geçemeyeceğim. Zira, TRT'den "yürü ya kulum" desteğini aldıktan sonra, Kürt coğrafyasını arşın arşın gezip, Kürtçe türküler derleyip de üstüne söz yazmıştı ki deymeyin gitsin. Sadece Kürtler mi, Ermeniler de... İşte bir Ermeni türküsünün aldığı durum: "Bir öptüm bir dişledim eyvah eyvah nare / al yanaktan kan geldi, ben kurbanam nare!"

"Töhmetsiz" ezgiler de var. Kadınlar söylemiş gibi görünüyor ama ben bu fikre katılmıyorum. İrdeleyelim: "Muratgülün damından hoplayamadım / liralırım dö-küldü toplayamadım / o yardan mektup gelmiş, koklayamadım / vurmağın arkadaşlar ben yaralıyam / el alem al giyer / ben karalıyam..."

Buna benzer bir diğer parçayı da alalım ve ikisindeki "dişlilik" ile "erillik" hallerini mukayese edelim: "Ahlatın başındaım / on altı yaşındaım / kınamağın a dostlar / bir kızın peşindeyim..."

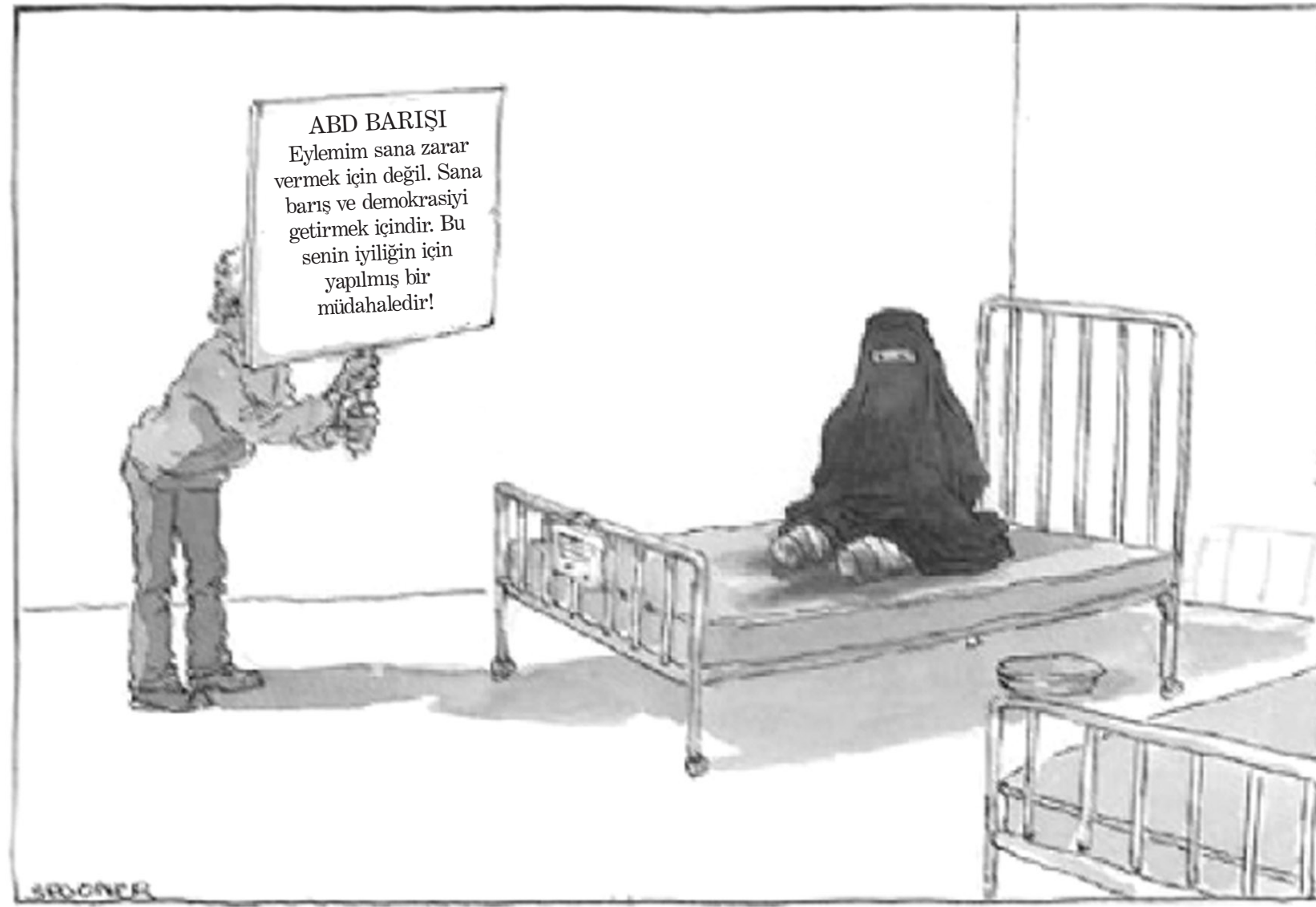
İşte iki durum... Her ikisinde de türküyü söyleyen zat, arkadaşlarına ve dostlarına sesleniyor; hitap biçimi aynı. Fakat bir fark var arada, birinin bağrını yakan "Murat", diğerinin bağrını yakan ise "bir

kız"... Hadi diyelim ki ilk ezgideki kişi bir kadın ve Murat'a aşık. Sorarım, bu türkülerin yakıldığı zamanlarda, kızlar ne geziyor damarlarda? Ve çevresindeki sırdışlarına da şöyle mi diyor: "Vurmağın arkadaşlar ben yaralıyam..."

Bilemiyorum... Taktir sizin... Ben arada kötü olmağayım ve canım memleketim Malatya'nın bir türküsü ile kapanışı yapayım. Bu türkü, bizim köydeki kadınların tümünü bir araya getirip, ağlattıran türküdür ve "Çobani" denilen bir gönül adamına aittir:

Beşi birden içeriye girdiler
Çarpışı çarpışı bizi yordular
Sandığınan qafamızı sağlayarak
Gözünün yaşını da sildi bir gelin
Ağlar bir gelin...

fincani_xanim@mynet.com

3. Gün

30 Ekim 1999 Feministler bir toplantı yaparlar ve kararlar almır. 30 Ekim 2000'de feministler tekrar toplanır. Fransız bayan anlatmaya başlar: "Geçen seneki toplantıdan sonra eve gittim ve kocama restimi çektim. Bundan sonra herkes kendi bulaşğını yıkayacak. Birinci gün bulaşıkları yıkamadım, bir şey görmedim. İkinci

gün yıkamadım bir şey görmedim. Üçüncü gün baktım ki kocam hem kendi bulaşğını yıkıyor hem benimkileri. O gün bugündür çok mutluyuz." Alman bayan anlatmaya başlar: "Geçen seneki toplantıdan sonra eve gittim ve kocama restimi çektim. Bundan sonra herkes kendi çamaşırını yıkayacak. Birinci gün çamaşırını yıkamadım, bir şey görmedim. İkinci gün yıkadım bir şey görmedim. Üçüncü gün baktım ki

kocam hem kendi çamaşırını yıkıyor hem benimkileri. O gün bugündür çok mutluyuz." Türk bayan anlatmaya başlar: "Geçen seneki toplantıdan sonra eve gittim ve kocama restimi çektim. Bundan sonra herkes kendi yemeğini yapacak. Birinci gün yemeği yapmadım, bir şey görmedim. İkinci gün yapmadım bir şey görmedim. Üçüncü gün gözüm biraz açıldı görmeye başladım."

SOBADAKİ HİKMET

Fizikçi, matematikçi, kimyacı, jeolog ve antropologdan oluşan bir heyet bir araştırma için arazide bulunmaktadır. Birden yağmur bastırır. Ne yapalım diye düşünürken, bir ev gözlerine ilişir. Ve bu eve sığınmaya karar verirler. Kapıyı çalarlar. Misafirperver ev sahibi bunların sınırsızlık halini görünce hemen içeri alır. Ev sahibi aç olduklarını düşünerek bir şeyler hazırlamak için odadan çıkar.

Hepsinin dikkati soba üzerinde toplanır. Soba yerden 1 metre kadar yukarda, altındaki dizili taşların üzerindedir. Sobanın niçin böyle kurulmuş olabileceğine dair bir tartışma başlar.

Kimyacı: "adam sobayı yükselterek aktivasyon enerjisini düşürmüş, böylece daha kolay yakmayı amaçlamış" der.

Fizikçi: "adam sobayı yükselterek konveksiyon yoluyla odanın daha kısa sürede ısınmasını sağlamak istemiş" der.

Jeolog: "burası tektonik hareketlilik bölgesi olduğundan herhangi bir deprem anında sobanın taşların üzerine yıkılmasını sağlayarak yangın olasılığını azaltmayı amaçlamış" der.

Matematikçi: "sobayı odanın geometrik merkezine kurmuş, böylece de odanın düzgün bir şekilde ısınmasını sağlamış" der.

Antropolog: "adam ilkel topluluklarda görülen ateşe tapmanın daha hafif biçimi olan ateşe saygı nedeniyle sobayı yukarıya kurmuş" der.

Bu sırada ev sahibi içeri girer ve ona sobanın yukarda olmasının nedenini sorarlar.

Adam cevap verir: "Boru yetmedi."

Sıkı durun kızlar prensini buluyorsunuz

Bu söz size yabancı olmasa gerek. Televizyonlarınızı açtığınızda hemen bölümleri sözcükler kulağınıza çarpıyor. Kanalları biraz daha kurcalarsanız, farklı sözcüklerde duyarsınız. 'Favori gelin adayınızı seçin', 'Sevmek için geç değil, ikinci bahar adresine başvurun...' bu uzağıp gidiyor. Artık akşamları izlemekle yetinilmez, gündüz çıkan programlarda da devam ediyor bu olaylar. Kimisi kaynana anıyor, kimisi koca, kimisi karı...

Bazen evinizin dışında başka dünyaya açılmak istersiniz. Çok iyi, tvler size bu imkanı yaratacaktır. Ne farki izlediğiniz bu programlarla başka dünyaların evinizdeki dünyadan farklı olmadığını anlıyorsunuz. Herkesin sizin gibi bir derdi var. Dertsiz dünya yok anlayacağınız(!) Bu programlar şunu ispatladı; kadınlar birbirini çekmez, onlar geçimsiz varlıklardır. Ya da kaynana ile gelinlerin çelişkisi olur ve imkanı çok kurtulamazsınız. Hiç bir gelin adayı iyi bir kaynanaya denk gelmez. Kaynanelerde kızı gibi seveceği "eli ayağı düzgün" bir gelin bulamaz. Hele erkekler baksanıza ekranda daha evlenmemişler, 'seçmece' kızları 'kestikleri' yetmezmiş gibi nasıldaki bağırıyorlar. 'canım seni seviyorum' deyip sonra geliyor öteki ağır sözler. 'Bana bak' sözü ile başlayan hakaretler. Hay lo hay lo! Gören diyebilecek yeni tanışıp evlenmek için karar vermiyorlar da, zaten yıllardır evlenmişler, birbirlerini üyip bitirmeye çalışıyorlar.

Olsun rekor kırılıyor 'kızlar' rekor. Hemde kim en iyi kocayı, kaynana bulursa. Üstelik bu şart değil bol para ve medya maydanozluğu da var işin içinde.

Türklüğe Türkçeye bu kadar değer veren nerdeyse kırmızı bayağı iliklerine kadar işleyen bir toplum bu kadar da kolaç Türkçeyi kötü bir konuşma dili haline getirir ve gündelik programlarla topluma garip bir dil empoze eder. Demek ki bu toplumda Türklüğü türkçeyi benimseyen çok dedirtmeye gelecek. Her neyse bu konuyu siyasallaştırmadan biz ekranların başına koşalım bakalım daha neleleleleer var neleleleleer...

Evet diyebilirsiniz 'sen de izleme canım' elimde değil siz nasıl izlemek için kendinizi zorlayıp ille de sonunda oturup izliyorsunuz ben de öyle. Kaldı ki hiç izlemenize gerek kalmıyor. Çünkü komşularınız, arkadaşlarınız evdeki diğer fertler zaten izliyor ve size anlatıyorlar. Ertesi günde Seda oblanın programına çıkacak olanların peşine düşüyor. Gerçi Seda Abba delikanlı bir kadın. Lafı öyle oturtuyor ki gediğine, hayranım valla! Ama neylersin uzmanlara sorduğunuzda bu işin nereye vardığını anlamak mümkün olmuyor. Hani Seda Abba soru sorduğu için değil, araya gelen 'cazo kanları'nın birbirlerine demedikleri laf, hakaret kalmıyor. Pes doğrusu! Erkekler de bağılır oldu bu zamanlarda böyle şeylere. Kadından daha 'karı' kesilir oldular. İşsiz toplum neylersin. İş olanağı, okul olanağı yok. Televizyon izlemek hatta çıkıp ekranda rezil olmak bazen işe yarayabilir. Belki iş imkanı da bulunur. Hem mahalleli de delikanlısını tanırl! Gazetelerdeyse bu erkekler arasında anket düzenleniyor ve bakire gelin isteyenlerin çoğunlukta olduğu yazıyor. Al sana tabii ki gelin alacaksın bakire olacak, Türk er-

Berjin Haki

keği gurururludur ne de olsa!

Bir program daha var. Adı Yalnız Değilsiniz. Ama böyle deyipte sizi yaka paça ederek yapaşalınız bırakıyor. Geçen gün izledim komşular, dinleyin. Bir mağdur küçük yaşta evlendirilmiş, kocası başta olmak üzere tüm ev halkı tarafından yıllarca dövülmüş, hor görülmüş. Şimdi de kendisi bunalımda ve kendi çocuklarını dövüyor. Kocası da gelip oturmuş programa. Bir de diyor 'ben doktora götürdüm genede kurtaramadım çocukları dövüp duruyor.' Kendisi dövrken sağlıklı bir insanmış da karısı dövrken, bunalımda biri gibi.

Sevirciler ve sunucu öğüt veriyor. 'Başkaldırın, çalışın, sağlık ocakları var gidip doğum kontrol hapları alın madem bakamıyorsunuz çocuklara. Hem sağlık ocakları köylerde bile var bilmiyorlarsa bilsinler' deniyor.

Göründe diyebilecek köylerde kadınlar lüks içinde yaşıyor her evin içinde bir sağlık ocağı kurulmuş doktorlar da gelmiş ama kadınlar gitmiyor. Kocaları da öyle sevecenlerki

kadınlarına hiç baskı uygulamıyorlar. Köylerde okullar var, yollar var Türkçeyi şakır şakır konuşuyorlar. Kürtçe zaten bu programlarca hiçe sayılıyor. Bu köylerdeki evlerin duvarları memilerden hiç delinmemiş. Çocukları ve eşleri sokağın ortasında hat-ta gözlerinin önünde öldürülmemiş. Tabii canım suç kadınların; gelenekleri onlar yarattı bir ailede erkek çocuk olmasa o aile aile değildir diyen kadınların kendisi(!)

Bu programcılar herhalde haber izleyip görmüyorlar SSK hastanelerinin önündeki kuşrukları. Tabii çünkü onlar böyle kuşruklara hiç takılmamışlar. Kuşruğa girmektense gidip evinde çocuk doğurmayı eminim on-

lar da tercih ederdi.

Tabii ama dedikleri gibi "isteseler böyle olmaz bu kadınların hali." Türkiye'de köyler kasabalar çok gelişkin canım. Zaten biz, muhalif, feminist, anarşist kadınlar esas sorunu oluşturuyoruz! Türk kadını ister iyi olsun ister kötü Türküm diyorsa yeter. Ve öyle olmak zorunda, bu kanıtlandı bu programlarla. Toplum gereken mesaj veriliyor. Hala anlamadınız mı(!)

Sevgili sevirciler geçelim bu politize olmuş şeylere. Bırakın şimdi köy kasaba meselelerini de kanal değişin. Zaten bu çok konuşan kadınlardan ne köy olur ne kasaba. Bakın bakalım Semra Hanım'ın durumu ne oldu?

Kadınlara özel spor merkezi

En son teknoloji spor aletleri, sıcak karşılama, bedava içecek ve bir o kadar da samimi bir ortam. Kısaca kadınlar için ideal bir spor merkezi. Lahey'in en işlek çarşısında olan Fitness First Spor Merkezi kadınların büyük ilgisini çekmeye devam ediyor.

Hollanda'da 15 ayrı merkezi olan Fitness First Spor Merkezi kadınlara özel sadece bir şubesi var. Merkez açıldığından beri özellikle yabancı kadınların büyük ilgisini çekiyor. "Bir buçuk sene önce açıldı bu merkez ve o günden beri çok büyük bir ilgi var kadınlardan" diyen Annemieke Ruggenberg kadınların en çok ta buradaki hizmetlerden memnun olduğunu açıkladı. Fitness First'in promosyon ve halkla ilişkilerinden sorumlu Ruggenberg kadınların ilgisinden çok memnun olduklarını ve bu kadar kısa sürede popüler bir spor merkezi haline gelmelerinin kendisini çok sevindirdiğini söyledi.

"Üyelerimizin çoğunluğunu yabancı kadınlar oluşturuyor. Burada dilediğince ve özgür bir şekilde spor yapıp günlük yoğunluktan birazlıkta olsa uzaklaşma ve deşarj

olma olanağı oluyor onlar için" diyen Annemieke Ruggenberg sözlerine şöyle devam etti: "Burada, gelen kadınlara sıcak bir ortam yaratmak için elimizden geleni yapıyoruz. Her kadına özel ilgi gösteriyoruz, onlar için özel fitness programları oluşturuyoruz. Bunun yanı sıra sağlıklı beslenme konusunda da üyelerimizi bilgilendiriyoruz, çünkü sağlıklı bir vücut sadece spor yapmakla olmaz".

Spor merkezinde kişiye özel programların yanı sıra grup antrenmanları da var. Diğer yandan mediyasyon ile birleştirilmiş antrenmanlar var. İsteyen Yoga, Tai Chi veya hızlı müzik eşliğinde dans. Bunların hep-

si olanaklardan sadece birkaçı. "Grup derslerine katılım çok aktif. Kadınlar derslerin çeşitliliğinden çok memnun. Böylelikle kendilerine en cazip gelen dersi seçme olanağı artıyor onlar için" şeklinde konuşan Ruggenberg grup derslerinin abone ücretine dahil olduğunu da belirtti. Aya sadece 29 euro ödeyerek aboneliğin yanı sıra merkezde bulunan diğer olanaklardan da bedava yararlanabileceğini söyledi. "Merkezimizde sauna ve solarium da bulunuyor. Üyelerimize ayrıca bedava en yeni filmlerin DVD'lerini de ödünç veriyoruz. Böylelikle onları düzenli olarak spor yapmaya da teşvik ediyoruz" diyen Annemieke Ruggenberg bu olanaklardan üyelerin çok memnun olduğunu sözlerine ekledi.

Şu an 2000 üyesi bulunan spor merkezi kadınlara rahat ve samimi bir ortamda spor yapmaları için hizmetlerine aralıksız devam ediyor. Gün geçtikçe üye sayısı artan merkez, tüm kadınları spor yapmaya davet ediyor.

Geniş bilgi için:
www.fitnessfirst.nl
Telefon: 070-3127777

Sebelan Kılıç

Den Haag

“Küresel çapta tartışma yerel düzeyde çözüm”

“Cinsler arası eşitsizlik sorununun çözümünde daha fazla erkeklerin görev üstlenmesini sağlamaya çalışıyoruz. Ve erkeğin değişimini amaçlayan girişimde 70.000 erkek yer almaktadır.”

● 30 yıldır kadının yaşadığı sorunların çözümü için çalışıyorsunuz. Neden kadın?

Kendi bedeni üzerinde karar hakkı bile olmayan kadın gerçekliği, çelişkiler yaşamaya ve sorgulamaya iten konular oldu. Bu sorgulamalar kadın sorununa eğilmeyi sağladı. Çözümün ne olduğuna yöneltti.

Tüm bu arayışlar sonucunda komünlerde sağlık ocakları açmaya başladık. Bu biçimde kadınlara sağlıklı beslenme, kişisel ve çevre temizliği, sağlıklı su kaynakları ve kullanımı gibi konular hakkında eğitim imkanları yaratmaya çalıştık. Bunun yanında kadın ebelerde yetiştirdik. Bu çalışmalar giderek büyüdü ve ülke genelinde güçlü bir örgütlülüğü oluşturdu.

● Kenya kadınının durumunu nasıl tarif edebilirsiniz?

Kenya'da bir çok farklı nüfus

grupları ve aşiretler var. Bunlar birbirinden farklı gibi görünen grup ve aşiretler olsalar da hepsinde de ağır bir erkek egemenliği hakimdir. Bu, özellikle karar verme süreçlerine daha çok yansıyor. Erkek yaşamın her alanında (üreme, cinsellik, sağlık) karar veren kişidir. Kenya kadınının söz hakkı yoktur. İlginç olan şey; Kenya kadınlar hem evin içinde hem evin dışında bütün üretim işleri yürütmesine rağmen, kendi bedenleri üzerinde hak sahibi değiller.

Kenyalı toplum, kadının eliyle yaratılan ve bugüne kadar geliştirilen bir tarım kültürüne sahiptir. Toplumun en üretken ögesi olmasına rağmen kadınlar, 1978'den itibaren hem siyasal ve yönetsel yapılarında aktif olarak yer almaya başlamışlardır. Ama hala bugün kadınlar güvenlik güçlerinde ve orduda yer alamamaktadır.

● Kenya kadınların gündeminde güncel olarak ne gibi konular var?

-Bazı bölgelerde kadınların sünet edilmesi çok ciddi bir sorun teşkil ediyor. Buna karşı son süreçte bir çok yeni Sivil Toplum Örgütleri kuruldu. Bunlar da kısmen hükümet tarafından destekleniyor. Fakat bazı bölgelerde toplumsal yapı bu gibi geleneklerin sorgulanmasına henüz izin vermiyor. Ve bu durum ülke gündeminde.

● Tabu olarak kabul edilen konular veya töreler var mı?

Elbette ki var. Örneğin kadınlar erkeklerle cinsellik konusunda öneri veya isteklerini belirtmezler. Kadınların aşk veya cinsellik üzerinde konuşmaları imkansızdır. Ana babaları da çocuklarıyla bu konu-

lara ilişkin konuşmazlar. Sadece belli, yaşlı ve seçkin insanlar bu konular hakkında bilgi ve gelenekleri iletebilirler. Yaşlı kadınlar evlenmek üzere olan bir kızı her konuda bilgilendirir ve hazırlar. Kenya toplumunda cinsellik hem çok gizli, hem de kutsal bir şey. Bizim geleneklerimizde cinsellik hep üreme ile bağlantılı olarak ele alınıyor. Çok eşli evlilikler çok yaygındır. Bu da kendisiyle birçok özgün sorunu getiriyor.

● Katıldığınız bir seminerde erkeklere dönük özgün bir proje hayata geçirmeye çalıştığınızdan bahsettiniz. Bu proje ve sonuçları hakkında bize biraz bilgi verirmisiniz?

Kadın her bakımdan yalınz. Dolayısıyla cinsler arası bir diyaloga ihtiyaç olduğunu düşündüm. Bunun için ilk başta erkekleri kazanmam gerekiyordu. Bu düşünce ile yola çıktık ve sonuçta küçük bir tartışma grubu kurduk. Amacımız, erkeği her şeyin 'üstünde' olmaktan çıkarmak ve tekrardan eve getirmektir. Erkeğin tekrardan ailesel görev ve sorumluluklarını sahiplenmelerini sağlamak istedik.

Projenin gidişatında bu yaklaşımın aile içi ilişkileri olumlu etkilediğini tespit ettik. Bu girişimi başka bölgelere de taşıdık. Bölgelerde yürütülen tartışma sonuç raporlarını Sosyal Bakanlığa sunduk ve sonra çalışmalarımız için maddi destek de aldık.

Gerçekleştirdiğimiz tüm çalışmalarda; erkekleri eğitmeye çalışıyoruz. Yapılan tartışma platformları sonucunda geleneksel davranış şekilleri giderek değişmeye başladı. Çünkü cesaret gelişti. Arından tabandan bir eylem planlaması geliştirdik. Şimdi ise komünlerde haftalık olarak erkeklere yönelik; eylemlerin geliştirildiği ve görev paylaşımının yapıldığı toplantılar düzenleniyor. Cinsler arası eşitsizlik, sorununun çözümünde daha fazla erkeklerin gö-

rev üstlenmesini sağlamaya çalışıyoruz. Erkeğin değişimini amaçlayan bu girişimde 70.000 erkek yer almaktadır.

● Erkeklere yönelik bu projeyi Afrikalı kadın hareketlerinin etkisiyle bağlantılı bir proje olarak görüyor musun?

Evet, çünkü bu projeyi ben geliştirdim. Ben kadını hareketlendirmeyi amaçlayan Afrikalı bir kadıyım. Ama erkekler hep bir set gibi yolumuzu kesiyorlardı. Bu engeli aşabilmek için erkeklerle ilgilenmemiz gerekiyordu. Heteroseksüel ilişkilerde her iki tarafın özgün sorun ve ihtiyaçlarını görmek zorundayız. Sorunlara sadece kadının eğilmesiyle olmuyor. Üstelik homoseksüel veya lezbiyen ilişkiler Afrika'da yasadır. Cinsler arası ilişkilerde dengeli, eşitlikçi ve yeni bir rol paylaşımı yaratılabilir yaklaşımlara ihtiyacımız var. Bunun için karşılıklı anlayış önemlidir. Ama kadınların da kendilerini ifade etmeleri ve kendi taleplerini dile getirmeleri lazım.

● Dünya Sosyal Forumu hakkında neler düşünüyorsunuz? 2005 yılının Forumu Afrikalı kadınlar için ne gibi bir anlama sahiptir?

Benim için küreselleşme, üreme ve sağlık hakları önemli konular. Sorunlarımızın birbirine çok benzeştiği ortaya çıktı. Küresel çapta tartışmak önemli olabilir, fakat gerçek çözümlerin ancak yerel düzeyde yaratıla-

cağı düşüncesindeyim. Yani küresel anlamda tartışma ve yerel düzeyde çözüm diyorum. Ülkeme döndüğümde burada tartışılan konuları aktarmak istersem yerel koşullar ile bağlantılar kurmak zorundayım.

Gelecek sosyal forumu beklemektense orada yerinde bir şeyler yapmanın daha sonuç alıcı olacağını düşünüyorum. Fakat bu forumda özellikle erkeklerde de olumlu bir heyecanı hissedebildim. Sosyal gelişim konusunda onlara da bir rol verdiğimizizi artık fark etmeye başlıyorlar. Bu yüzden baktığımda da Dünya Sosyal Forumu'ndaki paylaşım önemliydi.

● Porto Alegre'deki toplantıların sonunda gelecek Dünya Sosyal Forumunun 2007 yılında Afrika'da gerçekleşeceği açıklandı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Dünya Sosyal Forumu'nun Afrika'da olması Afrikalı kadınlara daha güçlü katılım imkanı sunacak. Bu olumludur. Çünkü Afrikalı kadınların yüksek bir örgütlülük düzeyi var. Bütün yerel oluşumlar kendi temsilcilerini gönderebilirler. Farklı dinlere mensup olan kadınların bu forumda buluşması da büyük bir etki yaratabilir. Bir Afrikalı kadın olarak, erkeğin sosyal ve toplumsal alanda yeneden aktifleşmesine yönelik verdiğimiz mücadeleyi sürdüreceğim.

Hazırlayan/Ann-Cristin Kowarsh

ABONE FORMU

6 AYLIK

20 EURO

12 AYLIK

40 EURO

İsim: .....

Adres: .....

.....

Telefon: .....

Banka Adı: .....

Hesap No: .....

TARİH:

İMZA:

ABONE YAPAN:

.....

.....

.....

NEWAYA JIN

Veluwehof 55
5709 KJ Helmond
Nederland

Tel.: 0031 652152768
Fax: 0031 492516260

Banka ismi: Postbank
Hollanda İçi: 9522686

Hollanda Dışı:

IBAN: NL50 PSTB0009522686 BIC: PSTBNL21

Vukanda işaretlediğiniz sürenin bitiminden önce iptal atmadığınız takdirde abone süresinin normal tarife üzerinden uzatılmasını ve ücretini ödemeği kabul ediyorum.

Gertrude Lawenga

Gertrude Lawenga (54), Batı Kenya kırsal komünlerinde sosyal, eğitsel, sağlık gibi alanlarda projeler üretiyor ve bizzat bu projelerin koordinatörlüğünü de yapıyor. Altı çocuk ve üç torun sahibi olan Lawenga 30 yıldır kadın çalışmaları yürütüyor. Aynı zamanda hemşire olan Lawenga; Porto Alegre 5. Sosyal Forumu'na erkeğin değişim ve eğitimini kapsayan önemli bir proje sunmuştu.

